

Stand van de Dutch TechZone 2026

Analyse van de regionale economie

15 september 2026

Auteurs

Marnix Bosma en Bas Doets

Opdrachtgever

Dutch TechZone

Inhoud

Managementsamenvatting 4

1. Macro-economische beschouwing 7

2. Demografie 9

2.1	Bevolkingsontwikkeling	9
2.2	Bevolkingsprognose	9
2.3	Migratie	10
2.4	Vijf jaar demografische ontwikkeling in de DTZ	11

3. Arbeidsmarkt 13

3.1	Omvang beroepsbevolking	13
3.2	Opleidingsniveau beroepsbevolking	13
3.3	Beroepsniveaus	14
3.4	Werkloosheid	14
3.5	Arbeidsmarktspanning	15
3.6	Arbeidsparticipatie	15
3.7	Uitkeringen	16
3.8	Arbeidsmarktpendel	17
3.9	Inkomen	17
3.10	Vijf jaar arbeidsmarktontwikkeling in de DTZ	18

4. Economische ontwikkeling 21

4.1	BBP	21
4.2	Arbeidsproductiviteit	21
4.3	Werkgelegenheid	22

4.4	Vestigingen	24
4.5	De sectorstructuur	25
4.6	Sectorale ontwikkeling	26
4.7	Vijf jaar economische ontwikkeling in de DTZ	28

5. Verdieping industrie 30

5.1	Samenstelling van de industrie	30
5.2	Werkgelegenheidsontwikkeling	31
5.3	Vestigingen	33
5.4	Arbeidsproductiviteit in de industrie	34
5.5	Vijf jaar industrie-ontwikkeling in de DTZ	35

6. Brede welvaart 37

6.1	Vijf jaar monitoring brede welvaart	40
-----	-------------------------------------	----

Managementsamenvatting

Kernboodschap

De Dutch TechZone (DTZ) ontwikkelde zich de afgelopen jaren economisch en demografisch veerkrachtig: bevolking, werkgelegenheid en het aantal vestigingen groeiden en de economie herstelde sterk na corona. Tegelijkertijd blijven structurele verschillen met Nederland bestaan. De regio kent een lagere arbeidsparticipatie, minder banen per inwoner en een lager inkomens- en productiviteitsniveau. De centrale opgave is daarom het verdienvermogen te versterken met een kleiner wordende beroepsbevolking, via productiviteitsgroei, scholing, participatie, innovatie en een aantrekkelijk leefklimaat.

Demografie: stabiele omvang, sterke vergrijzing

De DTZ telt circa 291.900 inwoners. Richting 2050 blijft de bevolking naar verwachting vrijwel stabiel, maar verschillen tussen gemeenten zijn groot. Achter die stabiliteit gaat een forse verschuiving schuil: de potentiële beroepsbevolking neemt met ruim 13.000 personen af, terwijl het aantal 75-plussers sterk stijgt. Dit vergroot de arbeidsmarktkrapte en de vraag naar zorg en levensloopbestendige woningen. De recente bevolkingsgroei is bovendien sterk afhankelijk van migratie.

Arbeidsmarkt: krapte en onbenut potentieel

De beroepsbevolking omvat circa 156.000 personen. De werkloosheid is historisch laag, maar de arbeidsmarkt is in vrijwel alle beroepsgroepen krap tot zeer krap. Tegelijkertijd ligt de arbeidsparticipatie structureel onder het landelijke niveau; bij een landelijke participatiegraad zouden bijna 5.000 extra mensen beschikbaar komen. Enkele structuurkenmerken van de arbeidsmarkt (waaronder een hogere arbeidsongeschiktheid) maken het voor de regio lastig dit nationale niveau te bereiken. Ook het opleidingsniveau

stijgt minder snel dan landelijk. De regio heeft veel vakmensen en dat is een belangrijke troef, maar kent een blijvende om-, op- en bijscholingsopgave. Het negatieve pendelsaldo laat bovendien zien dat veel arbeidspotentieel buiten de regio werkt.

Economie en werkgelegenheid: groei, maar achterblijvend verdienvermogen

Het bruto binnenlands product van de DTZ bedraagt circa € 12,7 miljard. Na de coronadip groeide de economie sterk, maar over een langere periode blijft de ontwikkeling achter bij Nederland. De belangrijkste oorzaak is de lagere arbeidsproductiviteit: de toegevoegde waarde per arbeidsjaar ligt circa € 17.900 onder het landelijke gemiddelde. Dit hangt deels samen met de sectorstructuur, waarin landbouw, industrie, bouw, handel en zorg relatief groot zijn en hoogproductieve diensten ondervertegenwoordigd. De DTZ telt circa 136.500 arbeidsplaatsen en ruim 30.000 vestigingen. Sinds 2016 groeide de werkgelegenheid met 11,6%, maar minder snel dan in de referentieregio en Nederland. Ook zijn er relatief weinig banen per inwoner. Het aantal vestigingen groeit vooral door zzp'ers en microbedrijven, waardoor de gemiddelde bedrijfsomvang afneemt. Deze schaalverkleining kan productiviteit, innovatie en investeringen in scholing beperken.

Industrie: sterke basis, verdere vernieuwing nodig

De industrie is met 18.320 arbeidsplaatsen een belangrijke pijler onder de regionale economie. Metaal, rubber en kunststof, voedingsmiddelen en chemie zijn sterk vertegenwoordigd. De industriële werkgelegenheid en arbeidsproductiviteit groeiden, maar blijven achter bij het landelijke niveau. De opgave ligt in verdere productiviteitsverhoging door innovatie, digitalisering, verduurzaming, scholing en opschaling.

Brede welvaart: aantrekkelijk leven, kwetsbaar fundament

De DTZ scoort op veel economische, gezondheids- en bereikbaarheidsindicatoren minder goed dan Nederland. Tegelijkertijd is het ervaren welzijn hoog en zijn veiligheid, milieu en sociale samenhang sterke

punten. De regio beschikt dus over een aantrekkelijk woon- en leefklimaat, maar moet voorkomen dat achterblijvende economische kansen, gezondheid en bereikbaarheid dit voordeel ondermijnen.

Strategische opgaven

De analyse wijst op vijf prioriteiten: arbeidsproductiviteit verhogen; het arbeidspotentieel beter benutten; vakmanschap en digitale vaardigheden versterken; kennisintensieve diensten en hoogwaardige bedrijvigheid laten groeien; en economie, wonen, bereikbaarheid en gezondheid integraal benaderen.

Conclusie

De DTZ staat er beter voor dan vijf jaar geleden en beschikt over een sterke industriële basis en een hoog ervaren welzijn. De opgave verschuift echter van kwantitatieve groei naar kwalitatieve versterking. Met minder beschikbare arbeidskrachten moet meer waarde worden gecreëerd. Het toekomstperspectief hangt daarom af van beter benut en geschoold talent, productievere en innovatievere bedrijven en behoud van de kwaliteit van wonen en leven.

Macro-economische beschouwing

1. Macro-economische beschouwing

De economische ontwikkeling in Nederland en daarmee ook in de regio's van de Dutch TechZone (DTZ) kenmerkt zich in de periode 2024–2026 door een gematigde maar stabiele groei. Na het herstel uit de coronacrisis en de daaropvolgende periode van hoge inflatie, bevindt de economie zich inmiddels in rustiger vaarwater. De groei van het bruto binnenlands product (BBP) wordt voor Nederland in 2025 geraamd op circa 1,7 à 1,9% en vlakkt in 2026 af naar ongeveer 1,4%. Daarmee ligt de groei structureel lager dan in de jaren vóór 2020, maar blijft deze wel positief. Hoewel voor de DTZ-regio's geen afzonderlijke recente ramingen beschikbaar zijn op hetzelfde detailniveau, bewegen Zuidoost-Drenthe, Zuidwest-Drenthe en Noord-Overijssel in sterke mate mee met de landelijke conjunctuur. Daarbij geldt dat deze regio's relatief gevoelig zijn voor sectorale ontwikkelingen in industrie, logistiek en bouw, sectoren die momenteel te maken hebben met zowel herstelkansen als duidelijke beperkingen.

De Nederlandse economie wordt in deze fase vooral gedragen door de binnenlandse vraag. De consumptieve bestedingen van huishoudens nemen toe, mede doordat de lonen sterker stijgen dan de inflatie, wat resulteert in een verwachte koopkrachtstijging van circa 1,4% in 2026. Daarnaast blijven de overheidsbestedingen groeien, onder meer door investeringen in defensie, zorg en de energietransitie. Tegelijkertijd blijft de bijdrage van export en bedrijfsinvesteringen gematigder, onder invloed van internationale onzekerheid en hogere financieringskosten.

De arbeidsmarkt blijft relatief krap, maar laat tekenen van afkoeling zien. De werkloosheid loopt naar verwachting licht op richting circa 4% in 2026, al blijft dit historisch gezien een laag niveau. Voor de DTZ-regio geldt dat de krapte op de arbeidsmarkt in veel sectoren nog steeds voelbaar is, met name in de techniek, industrie en zorg. Dit vormt een belangrijke beperkende factor voor verdere economische groei.

Na de uitzonderlijk hoge inflatie in 2022 en 2023 is de prijsstijging duidelijk afgenomen, maar nog niet volledig verdwenen. Voor 2026 wordt een inflatie verwacht van rond de 2 à 2,5%. De inflatie blijft daarmee hoger dan het langjarig gemiddelde, wat samenhangt met relatief hoge loonkosten en aanhoudende prijsdruk in de dienstensector. Voor huishoudens betekent dit dat het herstel van koopkracht zich geleidelijk voltrekt en voor bedrijven dat kostenstijgingen nog steeds een rol spelen.

De economische ontwikkeling blijft sterk beïnvloed door internationale en geopolitieke factoren. Conflicten en spanningen, onder andere in Oekraïne en het Midden-Oosten, zorgen voor onzekerheid op de energiemarkten en beïnvloeden de wereldhandel. Dit heeft directe gevolgen voor productiekosten, investeringsbeslissingen en exportmogelijkheden, en werkt daarmee ook door in de economische dynamiek van de DTZ-regio. Daarnaast wordt de economische groei in toenemende mate begrensd door binnenlandse structurele knelpunten. Schaarste aan arbeid, beperkingen in de ruimte (zoals stikstofproblematiek), netcongestie en woningtekorten vormen barrières voor verdere uitbreiding van economische activiteiten. In regio's zoals de DTZ, waar industrie en bedrijventerreinen een belangrijke rol spelen, zijn deze beperkingen direct merkbaar in investerings- en uitbreidingsbeslissingen van bedrijven.

Dit alles maakt dat de economische ontwikkeling gepaard gaat met een relatief grote mate van onzekerheid. De economie groeit weliswaar door, maar het tempo is laag en kwetsbaar voor externe schokken en interne beperkingen. De verwachting is dat de Nederlandse economie ook in de komende jaren gematigd blijft groeien, waarbij de binnenlandse vraag de belangrijkste motor vormt, maar de ruimte voor versnelling beperkt is. Voor de DTZ-regio betekent dit een economisch beeld waarin kansen en beperkingen dicht bij elkaar liggen: er is sprake van aanhoudende vraag naar arbeid en productie, maar tegelijkertijd van structurele schaarste en onzekerheid die de groei temperen. De mate waarin deze regio's zich weten aan te passen aan deze omstandigheden, zal bepalend zijn voor hun verdere economische ontwikkeling.

Demografie

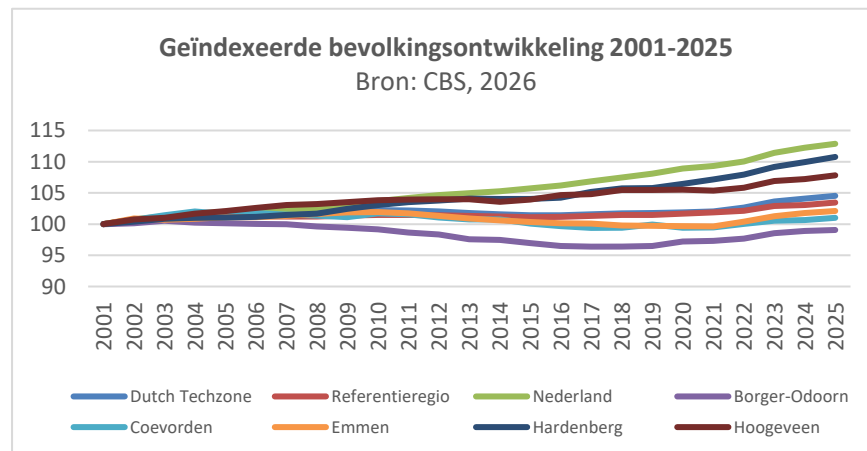
2. Demografie

2.1 Bevolkingsontwikkeling

De Dutch TechZone telt anno 2025 circa 291.910 inwoners. Dit aantal is als volgt verdeeld over de DTZ-gemeenten:

- Borger-Odoorn: 26.050 (9%)
- Coevorden: 35.860 (12%)
- Emmen: 109.680 (38%)
- Hardenberg: 63.415 (22%)
- Hoogeveen: 56.905 (19%)

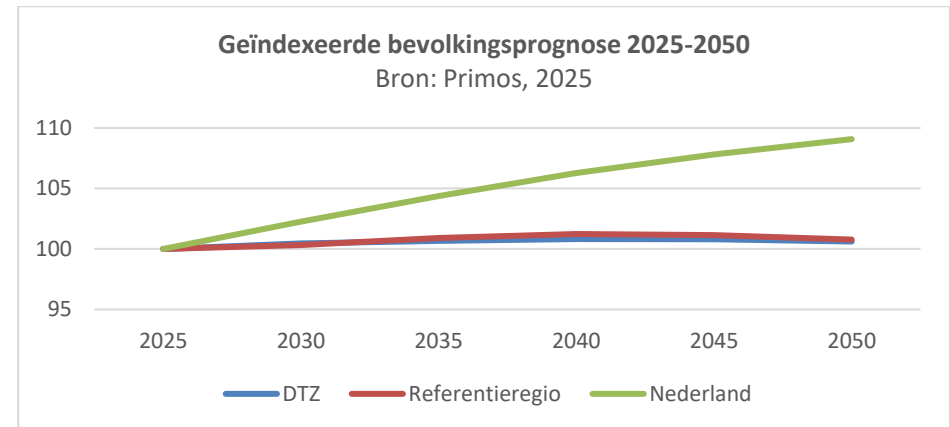
De bevolking van de Dutch TechZone is sinds 2001 met 4,5% gegroeid (12.650 personen). Dit is meer dan in de referentieregio (+3,6%), maar beduidend minder dan gemiddeld in Nederland (+12,9%). Binnen de DTZ waren de verschillen in bevolkingsgroei substantieel. Zo noteerde Hardenberg in deze periode een groei van 11%, terwijl de bevolking van Borger-Odoorn met 1%

afnam. Tussen 2024 en 2025 groeide de bevolking in alle DTZ-gemeenten. In deze periode nam het inwonertal van de regio met 1.300 personen toe.

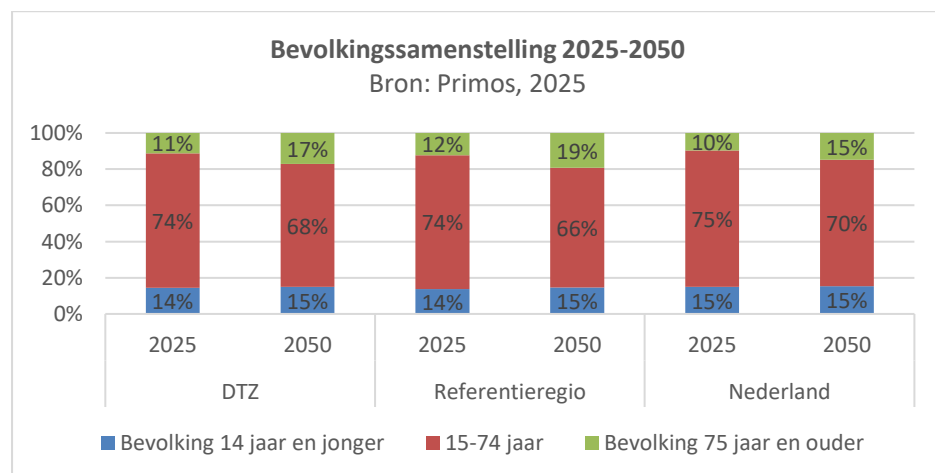
2.2 Bevolkingsprognose

Verwacht wordt dat de bevolking in de DTZ richting 2050 redelijk constant blijft. Er wordt een groei verwacht van circa 1.800 personen (+0,6%). Net als bij de bevolkingsontwikkeling zien we in de prognoses grote verschillen tussen de onderliggende gemeenten. Voor Hardenberg wordt een behoorlijke groei verwacht van 5.540 personen (+9%), terwijl voor Coevorden en Hoogeveen juist een behoorlijke krimp wordt verwacht van respectievelijk 2.770 personen (-8%) en 1.220 personen (-2%). In Borger-Odoorn en Emmen verandert de bevolkingsomvang het minst. Naar verwachting neemt deze richting 2050 toe met respectievelijk 1% (210 personen) en 0,04% (40 personen). De zeer geringe bevolkingstoename in de DTZ zien we ook in de referentieregio, maar niet landelijk, waar een groei van 9% wordt verwacht.

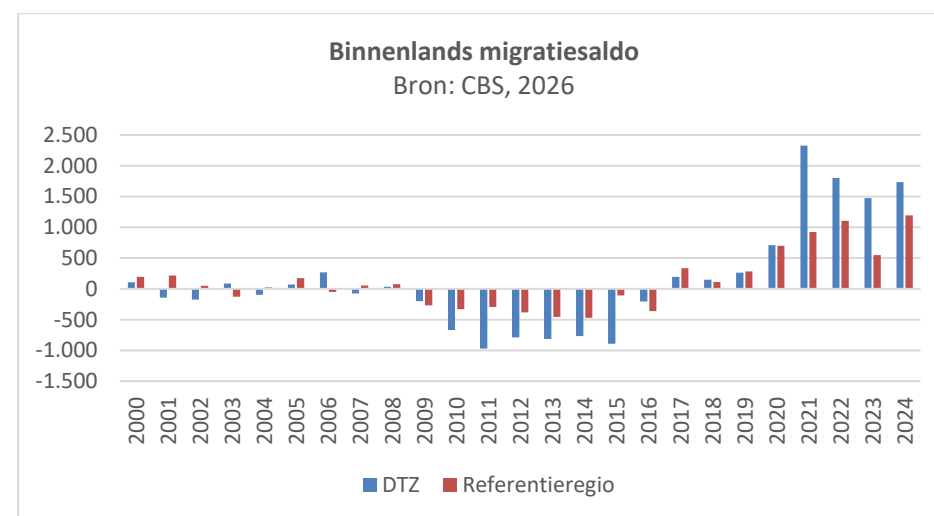
Hoewel de totale omvang van de bevolking in de DTZ weinig zal veranderen, zal de samenstelling ervan wel sterk wijzigen. Naar verwachting neemt de potentiële beroepsbevolking in de DTZ, de leeftijdscategorie van 15- tot 74-

jarigen, tussen 2025 en 2050 af met meer dan 13.000 personen (-6%). Deze groep vormt in belangrijke mate de arbeidsmarktvijver waaruit kan worden geput. Dit betekent dat er straks aanzienlijk minder mensen zijn om het werk te verrichten en de verzorgingsstaat overeind te houden. In 2025 vormt de potentiële beroepsbevolking 74% van de bevolking; in 2050 is dat nog slechts 68%. Daarentegen neemt het aantal ouderen (75+) sterk toe: met 57% (circa 18.000 personen). Daarmee stijgt hun aandeel van 11% in 2025 naar 17% in 2050. Er wordt dus een forse vergrijzing verwacht. Deze ontwikkeling geldt niet alleen voor de DTZ, maar is ook zichtbaar in de referentieregio en Nederland als geheel. De toenemende vergrijzing heeft niet alleen gevolgen voor de arbeidsmarkt, maar ook voor andere terreinen. Zo leidt de groei van het aantal ouderen tot een hogere zorgvraag en een grotere vraag naar levensloopbestendige woningen. Het aandeel jongeren in de DTZ (14 jaar en jonger) blijft naar verwachting ongeveer gelijk, maar stijgt in absolute aantallen met circa 2.400 personen.

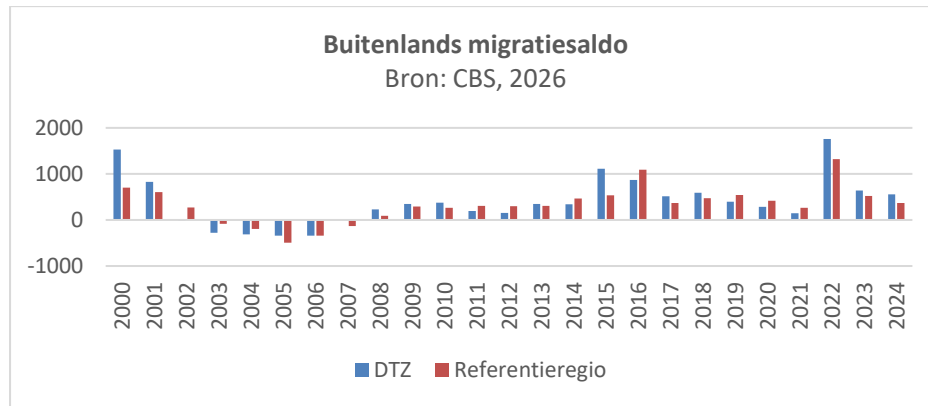

2.3 Migratie

Sinds 2001 heeft de buitenlandse migratie bijna elk jaar een positieve bijdrage geleverd aan de bevolkingsgroei van de DTZ. Dit gold tot voor kort niet voor de binnenlandse migratie, die in veel jaren negatief was. Buitenlandse migratie bestaat uit een mix van vluchtelingen, studenten en (potentiële) internationale werknemers. Het buitenlandse migratiesaldo bedroeg over de gehele periode 2001-2024 +9.960. Het totale binnenlandse migratiesaldo kwam in diezelfde periode uit op +3.420. Dat de binnenlandse migratie over deze periode positief is, komt vooral door het sterk positieve saldo van de laatste jaren. De achterliggende cijfers laten zien dat sinds 2018 elk jaar circa 1.000 tot 2.000 inwoners vanuit Stadskanaal en Westerwolde, gemeenten met azc's, naar de DTZ verhuizen. Over de periode 2018-2024 kwamen circa 11.700 personen uit deze gemeenten. Zonder deze groep was het binnenlandse migratiesaldo in deze jaren overwegend licht negatief. De ontwikkeling van de binnenlandse migratie in de DTZ komt sterk overeen met die in de referentieregio.

De achterliggende cijfers van de buitenlandse migratie laten zien dat veruit het grootste deel van de inkomende migratie bestaat uit Nederlanders en andere Europeanen. Personen van andere continenten zoals Afrika, Azië en Amerika vormen gemiddeld minder dan 10% van de inkomende migranten. Vooral Oekraïners vormen de laatste jaren de hoofdmoot van de inkomende migratie in DTZ. Van 2022 tot en met 2024 migreerden er circa 3.340 Oekraïners naar de DTZ.

negatief was, ligt het de laatste vijf jaar elk jaar duizend tot tweeduizend personen in de plus. Een groot deel van deze ontwikkeling wordt verklaard door de opvang van asielzoekers uit andere regio's in Nederland.

- De bevolkingsprognose voor de DTZ is over de afgelopen jaren ook behoorlijk veranderd. In 2021 was de verwachting dat richting 2050 de bevolking behoorlijk zou krimpen (circa 7,5%). Tegenwoordig is de prognose dat de bevolking in de DTZ richting 2050 licht gaat groeien (+0,6%). Wat minder is gewijzigd in de prognose is het effect op de samenstelling van de bevolking. Zowel nu als toen is de strekking dat de potentiële beroepsbevolking gaat krimpen en het aandeel ouderen flink zal stijgen. De vergrijzing is nu al gaande en het aandeel ouderen ligt in 2025 al een paar procentpunten hoger dan vijf jaar geleden.

2.4 Vijf jaar demografische ontwikkeling in de DTZ

Dit is het vijfde opeenvolgende jaar waarin de Stand van de Dutch TechZone is opgesteld. Aan het einde van elk hoofdstuk blikken we daarom kort terug op de opvallendste ontwikkelingen uit vijf jaar monitoring.

- De DTZ en alle onderliggende gemeenten zijn de afgelopen vijf jaar ieder jaar gegroeid in inwonertal. Dit was in de jaren daarvoor lang niet altijd het geval.
- De bevolking is de laatste vijf jaar vooral gegroeid door een forse toename van de binnenlandse migratie. Waar het binnenlandse migratiesaldo tien jaar geleden stevast honderden personen

Arbeidsmarkt

3. Arbeidsmarkt

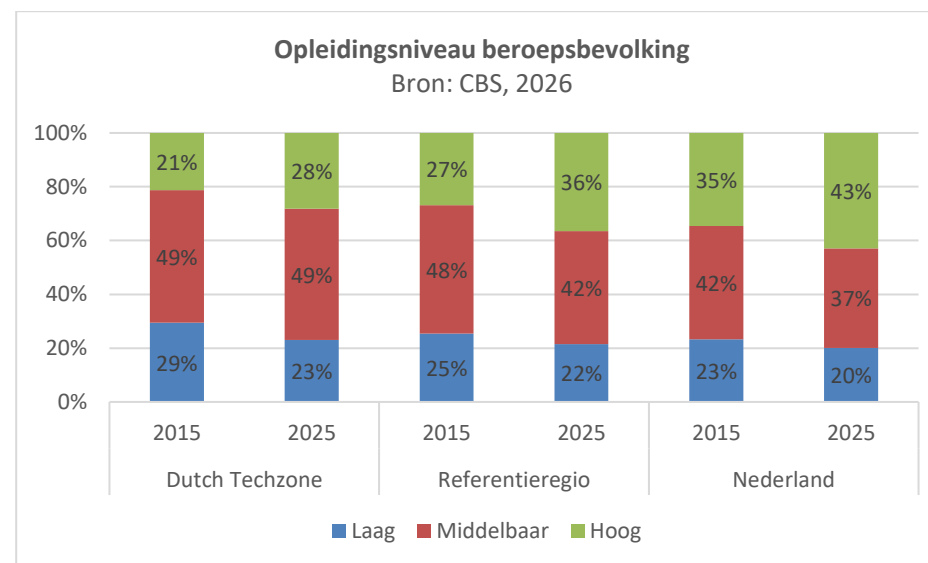
3.1 Omvang beroepsbevolking

De beroepsbevolking van de DTZ telde in 2025 circa 156.000 personen. In de afgelopen tien jaar groeide de beroepsbevolking licht: met in totaal 5% ten opzichte van 2015 (+8.000 personen). Deze groei was gelijk aan die in de referentieregio, maar lag flink onder het landelijke gemiddelde (11%). De groei in de regio is vooral het gevolg van een sterke toename van de arbeidsparticipatie in de laatste jaren. Landelijk gaat het om een combinatie van groei van de potentiële beroepsbevolking en een toenemende participatiegraad. Het verschil in ontwikkeling tussen Nederland en de DTZ betekent enerzijds dat er landelijk meer arbeidsmarktruimte was voor werkgelegenheids- en economische groei; anderzijds waren er ook meer arbeidsplaatsen nodig om deze mensen van werk te voorzien. De noodzaak om qua werkgelegenheid te groeien is in de DTZ minder groot dan landelijk. Zoals hiervoor bleek, wordt de potentiële beroepsbevolking in de komende jaren kleiner. Vertaald naar de beroepsbevolking gaat het om ruim 13.000 mensen over wie de regio in 2050 niet langer kan beschikken.

3.2 Opleidingsniveau beroepsbevolking

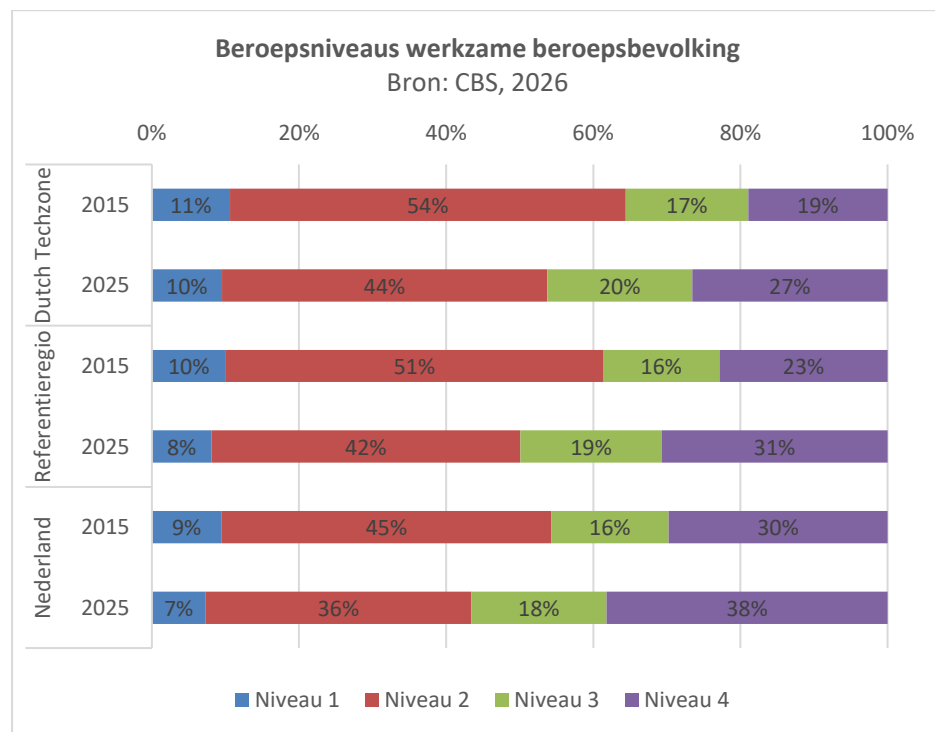
Hoewel het vooral van belang is dat de beroepsbevolking passend geschoold is, vraagt de economie in toenemende mate om meer hoogopgeleiden. Voor verdwijnend werk volstond vaak een lager opleidingsniveau dan voor het werk dat ervoor terugkomt. Dat betekent dat de beroepsbevolking moet 'opscholen' om ook op de langere termijn te blijven aansluiten op de vraag. Bovendien correleert het opleidingsniveau met bijvoorbeeld het inkomens- en gezondheidsniveau. Het is dus in vele opzichten wenselijk dat het opleidingsniveau van de beroepsbevolking stijgt. Dat gebeurt ook in de DTZ, de referentieregio en Nederland. Het tempo waarin het opleidingsniveau van de beroepsbevolking in de DTZ toeneemt, ligt echter lager; dat geldt nog sterker

voor het opleidingsniveau van de bevolking als geheel. In tien jaar tijd is het aandeel hoogopgeleiden (hbo, wo) met 7% toegenomen. Landelijk bedroeg de groei in dezelfde periode 8% en in de referentieregio 9%. Het aandeel laagopgeleiden (basisonderwijs, vmbo, mbo 1) ligt in de DTZ nog steeds hoger en neemt minder snel af. Landelijk wordt het reservoir aan hoogopgeleiden snel groter, temeer omdat ook de beroepsbevolking als geheel harder groeit. In de DTZ is vooral de groep middelbaar opgeleiden (havo, vwo, mbo 2-4) sterk vertegenwoordigd. Ook deze groep is in de economie van de toekomst hard nodig. Wel is er een grote om-, op- en bijscholingsopgave, omdat veel werk verandert en beroepsopgeleiden met deze veranderingen mee moeten bewegen. Een oververtegenwoordiging van laag- en middelbaar opgeleiden betekent dat het belangrijk is om voldoende werk in de regio zelf te hebben, omdat de actieradius van deze groepen doorgaans kleiner is.

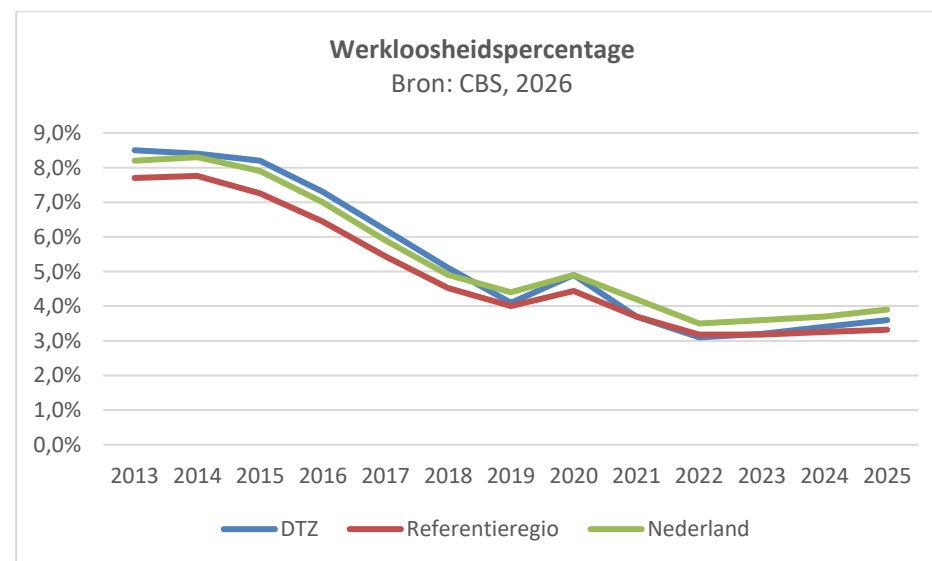
3.3 Beroepsniveaus

De ontwikkeling van het opleidingsniveau is terug te zien in de beroepsniveaus van de werkzame beroepsbevolking. In vergelijking met de referentieregio en Nederland kent de DTZ naar verhouding meer personen met een beroep op beroepsniveaus 1, 2 of 3, en beduidend minder met een beroep op beroepsniveau 4. Het aantal mensen dat complex werk doet, is in tien jaar tijd relatief sneller gestegen in de DTZ dan landelijk, maar ligt nog steeds aanzienlijk lager. Tegelijkertijd is vakmanschap belangrijk voor een functionerende economie en wordt het in toenemende mate een regionale troef.

3.4 Werkloosheid

De krimpende beroepsbevolking zou beter kunnen worden opgevangen bij een ruime arbeidsmarkt. De arbeidsmarkt is de laatste jaren echter krappere dan ooit. Dat blijkt onder meer uit de lage werkloosheid. Hoewel de werkloosheid in de DTZ de laatste jaren weer licht is gestegen, ligt deze in 2025 met 3,6% historisch gezien nog altijd laag. De werkloosheid ligt hiermee hoger dan in de referentieregio (3,3%), maar lager dan landelijk (3,9%). Het werkloosheidspercentage van de DTZ schommelt al jaren rond het landelijke gemiddelde en bevindt zich sinds 2021 ongeveer een half procentpunt daaronder. Met uitzondering van Emmen (4,1%) liggen alle DTZ-gemeenten onder het landelijke gemiddelde. Hardenberg heeft het laagste werkloosheidspercentage (2,9%), gevolgd door Coevorden en Borger-Odoorn (beide 3,2%) en Hoogeveen (3,7%).

3.5 Arbeidsmarktspanning

De arbeidsmarktregio's Drenthe en Regio Zwolle vormen samen de hoofdmoot van de regionale arbeidsmarkt waarvan de DTZ deel uitmaakt. Het UWV heeft voor deze arbeidsmarktregio's de krapte in diverse beroepsklassen bepaald aan de hand van het aantal openstaande vacatures, afgezet tegen het aantal personen met een kortdurende WW-uitkering. De tabel geeft de spanning weer in het vierde kwartaal van 2025. De spanning op de arbeidsmarkt is in korte tijd sterk opgelopen. Sinds 2021 is de arbeidsmarkt veel krappere dan in de vijf jaar daarvoor. In Drenthe werd de spanning vóór 2021 maximaal als gemiddeld getypeerd; sinds 2021 is deze opgelopen tot krap. De arbeidsmarkt in Regio Zwolle was altijd al krappere dan die in Drenthe, maar ook hier kwam de spanning vóór 2021 niet boven krap uit. Sinds 2021 wordt de arbeidsmarkt in Regio Zwolle getypeerd als zeer krap. In Drenthe nam de spanning in 2025 licht af ten opzichte van 2024; in Regio Zwolle nam deze licht toe. Beide regio's veranderden echter niet van typering: respectievelijk krap en zeer krap.

De verschillen tussen regio's en beroepsgroepen zijn groot. In Drenthe is de arbeidsmarkt over de volle breedte aanzienlijk minder gespannen, met uitzondering van de creatieve en taalkundige beroepen. Met uitzondering van de agrarische en pedagogische beroepen in de arbeidsmarktregio Drenthe hebben alle beroepsklassen in beide regio's de kwalificatie krap tot zeer krap. De beroepen in zorg en welzijn, het openbaar bestuur en de dienstverlening worden zowel in Drenthe als in Regio Zwolle als zeer krap getypeerd. In absolute zin zijn vacatures in het openbaar bestuur en in veiligheids- en juridische beroepen in Regio Zwolle het moeilijkst te vervullen, gevolgd door vacatures in zorg en welzijn en ICT-beroepen.

Beroepsklasse	Drenthe		Regio Zwolle	
	Typering	Spanning	Typering	Spanning
Agrarische beroepen	Gemiddeld	1,01	Zeep krap	6,69
Bedrijfseconomische en administratieve beroepen	krap	2,32	Zeep krap	4,88
Commerciële beroepen	krap	2,78	Zeep krap	4,41
Creatieve en taalkundige beroepen	krap	3,19	krap	2,78
Dienstverlenende beroepen	Zeep krap	4,01	Zeep krap	7,02
ICT beroepen	krap	3,8	Zeep krap	7,31
Managers	krap	2,66	krap	3,92
Openbaar bestuur, veiligheid en juridische beroepen	Zeep krap	4,45	Zeep krap	12,69
Pedagogische beroepen	Gemiddeld	1,44	krap	2,29
Technische beroepen	krap	1,98	Zeep krap	6,78
Transport en logistiek beroepen	krap	1,68	Zeep krap	4,68
Zorg en welzijn beroepen	Zeep krap	5,71	Zeep krap	8,3

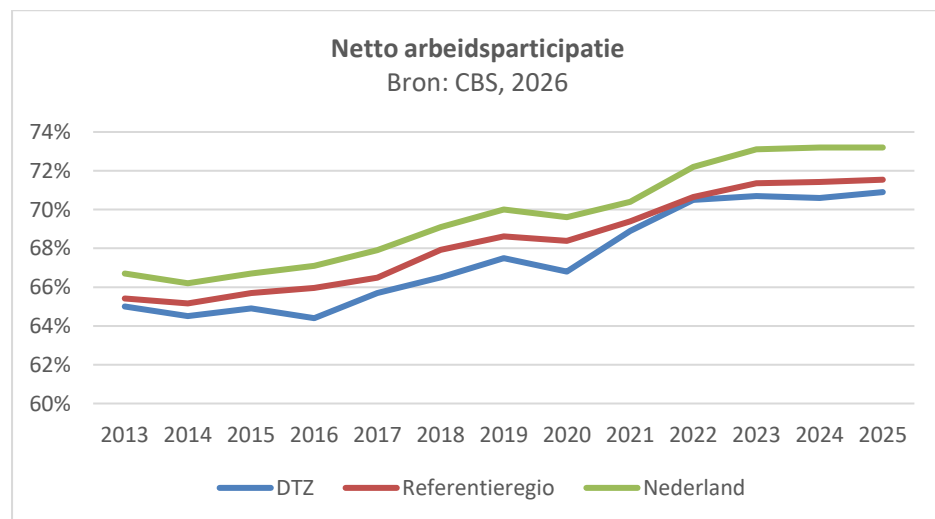
Bron: UWV, 2026

3.6 Arbeidsparticipatie

Zorgelijker is de regionale arbeidsparticipatiegraad. In de DTZ doen relatief weinig mensen mee aan het arbeidsproces. De nettoarbeidsparticipatie ligt structureel onder die van Nederland en de referentieregio. In economisch goede tijden kruipt het regionale cijfer wat meer naar het landelijke gemiddelde, maar bij economische tegenwind daalt de arbeidsparticipatie in de regio harder. De DTZ ligt standaard een aantal procentpunten onder Nederland. Een groot aantal inactieven is vanuit maatschappelijk oogpunt niet wenselijk. Tegelijkertijd zit de economie te springen om mensen, zoals blijkt uit het onderdeel arbeidsmarktspanning. Wanneer de DTZ haar arbeidsparticipatie op het landelijke niveau zou weten te brengen, betekent dit dat er bijna 5.000 extra mensen beschikbaar komen voor het arbeidsproces.

Het grote verschil in de nettoarbeidsparticipatie tussen Nederland en de DTZ als gevolg van de pandemie in 2020 werd in de twee jaar daarna snel kleiner, ondanks een landelijke toename van de arbeidsparticipatie. Tussen 2022 en 2024 vlakke de groei af en nam het verschil met Nederland weer wat toe. Tussen 2024 en 2025 steeg de nettoarbeidsparticipatie in de DTZ echter weer, terwijl deze landelijk gelijk bleef.

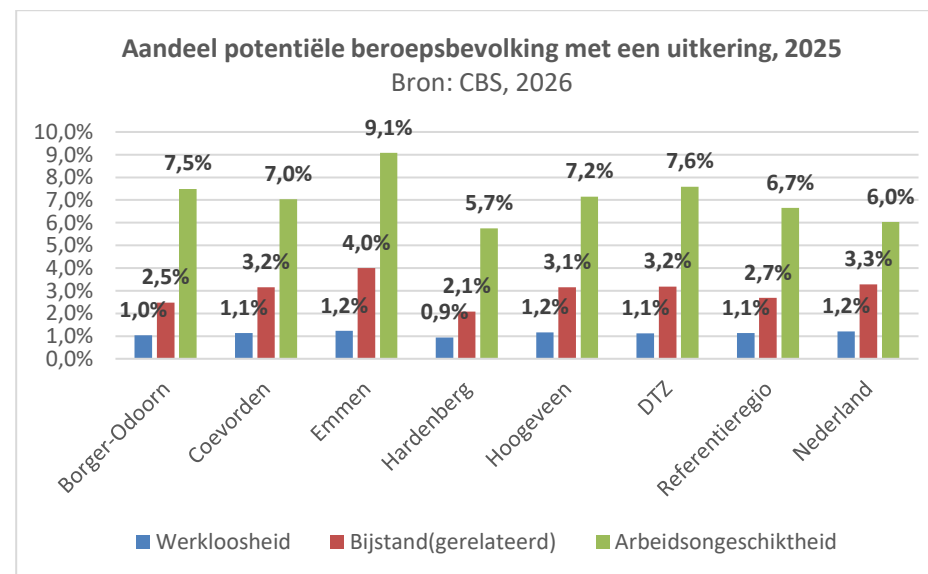
Ook binnen de DTZ zijn de verschillen in arbeidsparticipatie groot. De bandbreedte wordt bepaald door Hardenberg, met een nettoarbeidsparticipatie van 75,6% en Emmen, waar 68,1% van de potentiële beroepsbevolking participeert op de arbeidsmarkt. In alle DTZ-gemeenten is de arbeidsparticipatie de laatste vijf jaar toegenomen. In het laatste jaar zag alleen de gemeente Hoogeveen een lichte daling in de arbeidsparticipatie. De andere gemeenten zagen een stijging of bleven gelijk. De gevolgen van conjuncturele veranderingen voor de participatiegraad lijken in de DTZ groot. Daarmee is het de vraag of deze opwaartse beweging zich doorzet.

3.7 Uitkeringen

De lagere arbeidsparticipatie in de DTZ ten opzichte van het landelijke gemiddelde is ook terug te zien in het aantal personen dat een uitkering ontvangt. Met name het aandeel van de bevolking dat een arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvangt, is hoog in de DTZ in vergelijking met de referentieregio en Nederland. De aantallen uitkeringen die verband houden met bijstand en werkloosheid zijn in de DTZ daarentegen vergelijkbaar met het landelijke beeld en liggen zelfs iets lager.

Binnen de DTZ zijn opnieuw forse verschillen waarneembaar. Emmen telt relatief veel personen met alle soorten uitkeringen. In de gemeente Hardenberg is een tegenovergesteld beeld zichtbaar: in alle categorieën ligt het aantal personen met een uitkering hier ver onder het niveau van het landelijke gemiddelde en de referentieregio. De overige gemeenten liggen hiertussenin.

3.8 Arbeidsmarktpendel

De DTZ had in december 2024 per saldo een uitgaande pendel van circa 14.400 personen. In totaal werkten 91.300 inwoners van de DTZ in de eigen regio en pendelden 47.300 inwoners voor hun werk de regiogrens over. Daarnaast waren er 32.900 personen die buiten de regio woonden, maar binnen de regio werkten: de inkomende pendel.

Bron: CBS, 2025

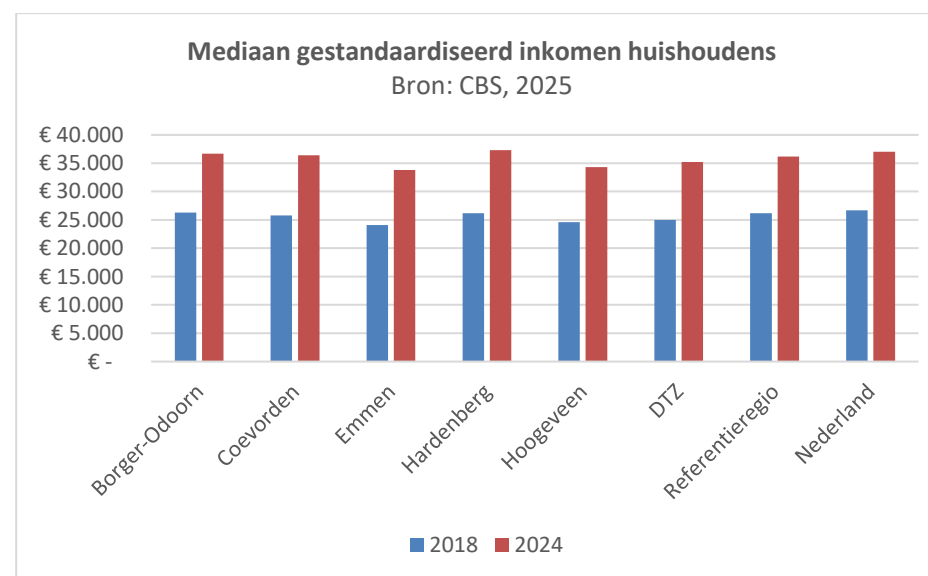
De uitgaande pendel gaat vooral richting overig Overijssel (16.200 personen), voor het merendeel vanuit Hardenberg richting onder meer Zwolle, de Vechtdalgemeenten (Dalfsen en Ommen) en Twente. Naar het overige deel van Drenthe bedraagt de uitgaande pendel 12.000 personen, gevolgd door Groningen (7.600), Noord-Holland (2.600) en Gelderland (2.500).

De inkomende pendel is afkomstig uit het overige deel van Drenthe (9.400), overig Overijssel (7.700), Groningen (7.400), Gelderland (1.600) en Fryslân (1.700). De Dutch TechZone heeft alleen met de provincies Fryslân en Limburg een positief saldo. Met de overige provincies is de pendel uitgaand of in evenwicht. De CBS-categorie 'niet in te delen' omvat daarnaast 2.600 inkomende en 100 uitgaande pendelaars. Naar verwachting gaat het hierbij om mensen die in Duitsland wonen of werken.

Het aantal mensen dat in de DTZ woont én werkt, neemt jaarlijks toe. De uitgaande pendel groeit echter nog sterker, waardoor het negatieve pendelsaldo eveneens toeneemt.

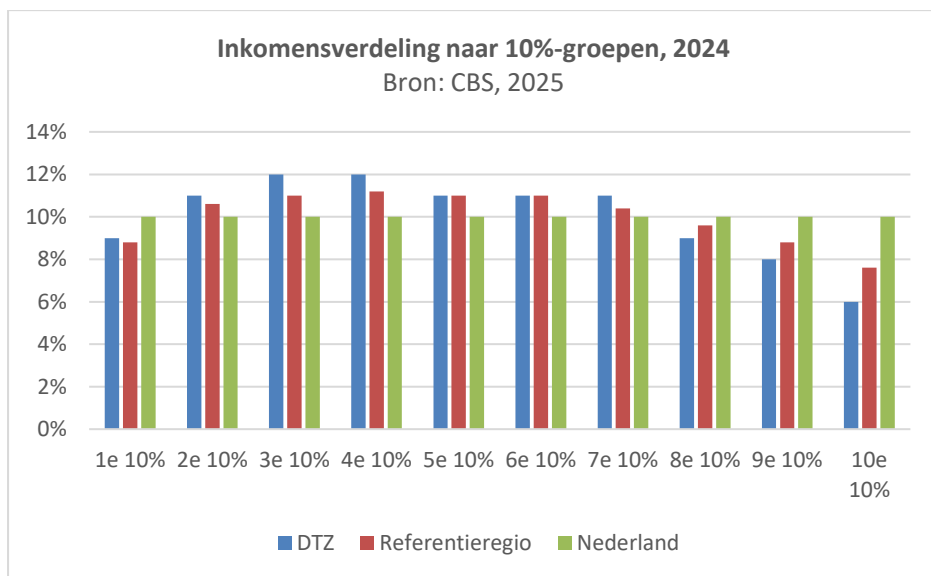
3.9 Inkomen

Het mediaan gestandaardiseerd inkomen van particuliere huishoudens in de DTZ bedroeg in 2024 ongeveer € 35.200 per huishouden. Landelijk ligt dit gemiddelde inkomen 5% hoger en in de referentieregio 3% hoger: respectievelijk € 37.000 en € 36.180. Verderop blijkt dat ook de toegevoegde waarde per arbeidsjaar lager ligt, hetgeen iets zegt over het regionale verdienvermogen.

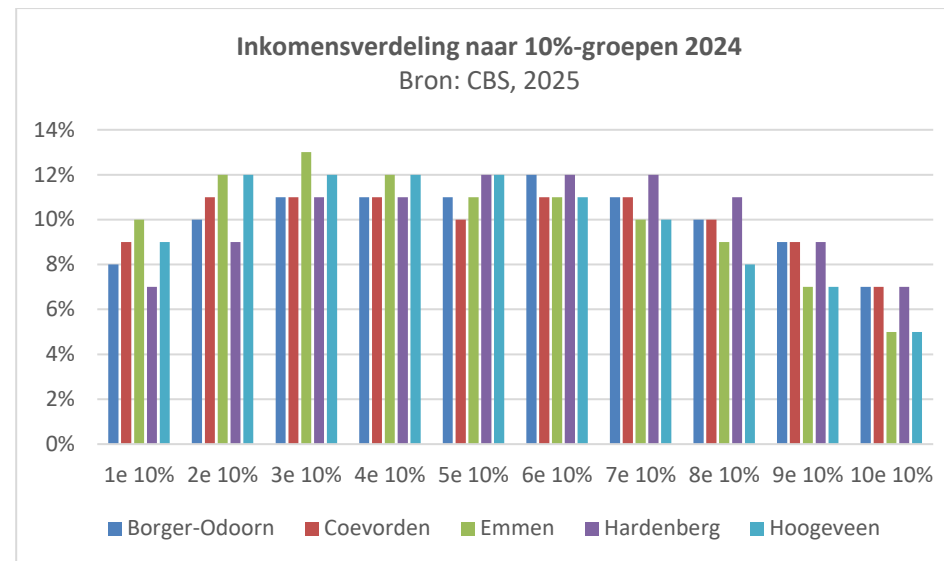

Binnen de regio is het mediaan gestandaardiseerd inkomen van huishoudens het hoogste in Hardenberg (€ 37.300) en het laagste in Emmen (€ 33.800). De afgelopen jaren is het inkomen zowel landelijk als in de DTZ gestegen. In 2018 bedroeg het mediaan gestandaardiseerd inkomen in de DTZ € 25.000. Tussen 2018 en 2024 nam het inkomen in de regio met 41% toe. Dit is zelfs meer dan in de referentieregio (38%) en Nederland (39%). In deze periode groeide het inkomen relatief sneller in alle onderliggende gemeenten.

In vergelijking met Nederland en de referentieregio kent de DTZ een oververtegenwoordiging van de lagere 10%-groepen van inkomens. De DTZ heeft relatief meer inwoners in de 2^e t/m 7^e inkomensgroepen en relatief weinig inwoners in de 8^e t/m 10^e inkomensgroep. Wel heeft de DTZ relatief minder inwoners in de laagste inkomensgroep dan Nederland.

Tussen de gemeenten zijn de inkomensverschillen groot. Inwoners uit Hardenberg hebben gemiddeld de hoogste inkomens en inwoners uit Emmen de laagste.

3.10 Vijf jaar arbeidsmarktontwikkeling in de DTZ

Dit is het vijfde opeenvolgende jaar waarin de Stand van de Dutch TechZone is opgesteld. Aan het einde van elk hoofdstuk blikken we daarom kort terug op de opvallendste ontwikkelingen uit vijf jaar monitoring.

- Indicatoren voor het in kaart brengen van de arbeidsmarkt hebben zich in algemene zin positief ontwikkeld de laatste vijf jaar.
- De beroepsbevolking in de DTZ is gemiddeld steeds hoger opgeleid. In vergelijking met vijf jaar eerder is het aandeel van de beroepsbevolking dat hoog (hbo, wo) is geschoold toegenomen van 24% naar 28%. De toename in opleidingsniveau is ook terug te zien in de beroepsniveaus van de werkzame bevolking in de DTZ.

- De sterk dalende trend in werkloosheid die vijf jaar geleden waar te nemen was (m.u.v. het pandemiejaar) lijkt inmiddels gestabiliseerd op een nog altijd historisch laag percentage.
- Hetzelfde geldt voor de netto arbeidsparticipatie. De sterke stijging die vijf jaar geleden werd waargenomen heeft zich nog een aantal jaar doorgezet, maar lijkt nu ook gestabiliseerd te zijn op een historisch hoog percentage.
- De positieve ontwikkeling op het gebied van de arbeidsparticipatie hangt sterk samen met de aanhoudende krapte van de arbeidsmarkt. Vijf jaar geleden was de typering van arbeidsmarktregio Drenthe en Regio Zwolle al krap, maar dit is in latere jaren nog meer toegenomen. De vacatures in de DTZ blijven moeilijk te vullen en dit zal gezien de verwachte daling in beroepsbevolking nog lang aanhouden.
- De dynamiek van de pendel van werknemers is in vijf jaar tijd weinig veranderd in de DTZ. De regio's waar toen de meeste werknemers naar toe gingen en vandaan kwamen zijn dezelfde als nu. Bijna ieder jaar is zowel de inkomende als uitgaande pendel toegenomen. Dit geldt ook voor het aantal mensen dat zowel woont als werkt in de DTZ. Doordat alles is toegenomen, zijn de verhoudingen nauwelijks gewijzigd. Het aandeel van de banen in de DTZ dat wordt ingevuld door werknemers woonachtig in de DTZ is de laatste vijf jaar praktisch constant.
- Het inkomen van huishoudens in de DTZ is de afgelopen vijf jaar behoorlijk toegenomen.

Economische ontwikkeling

4. Economische ontwikkeling

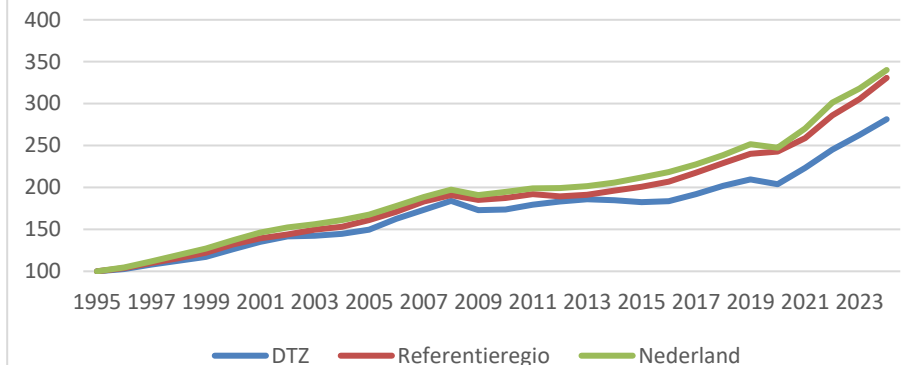
4.1 BBP

Nog altijd is de ontwikkeling van het BBP de meest gebruikte graadmeter voor economische groei. Het BBP van de DTZ bedroeg in 2024 naar schatting € 12,7 miljard, daarmee is de regio goed voor ruim 1,1% van de Nederlandse economie.

In historisch perspectief valt op dat de DTZ het tempo van de economische groei in Nederland en de referentieregio lange tijd kon bijhouden, maar dat de kredietcrisis van 2008 en de daaropvolgende economische crisis een keerpunt vormden. In 2008 daalde het BBP van de regio scherp. Vanaf dat moment liepen de groeipaden van rijk en regio uiteen en begon de DTZ achterop te raken. Vanaf 2014 liep het verschil sneller op, doordat de landelijke economie weer aantrok terwijl de economie van de DTZ opnieuw in een recessie belandde. In 2020 was door de coronapandemie een sterke daling te zien, maar in de jaren daarna trok de economie in de DTZ weer sterk aan. De groei tussen 2021 en 2024 bedroeg 26%. Dat was twee procentpunten lager dan in de referentieregio, maar gelijk aan Nederland.

Geïndexeerde ontwikkeling BBP

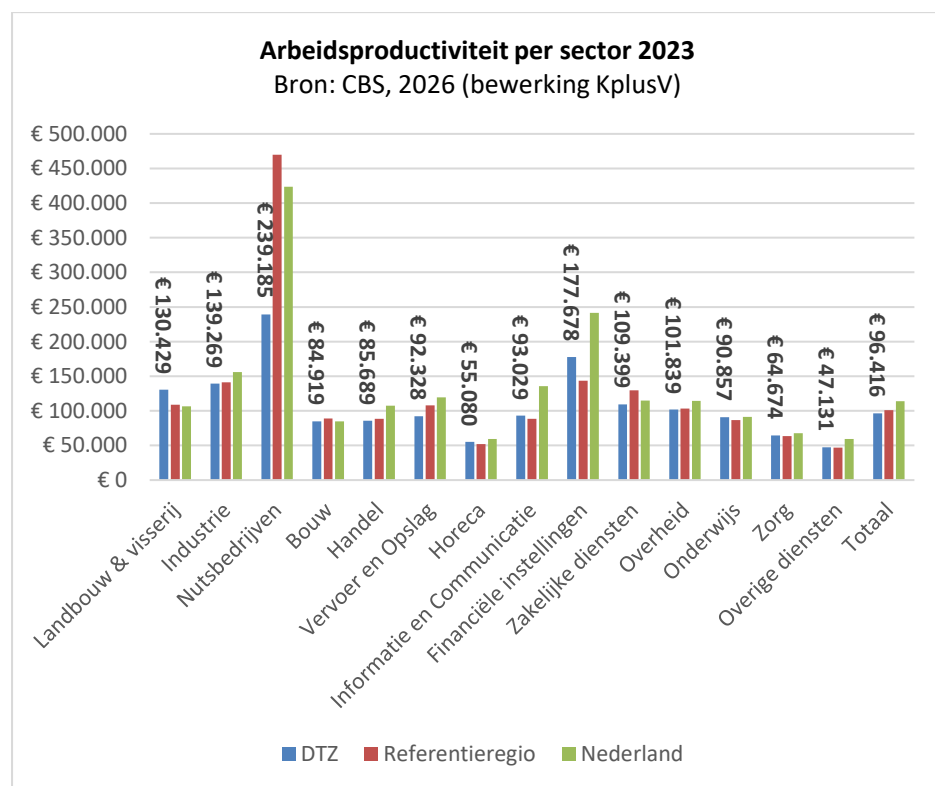
Bron: CBS, 2026 (bewerking KplusV)

4.2 Arbeidsproductiviteit

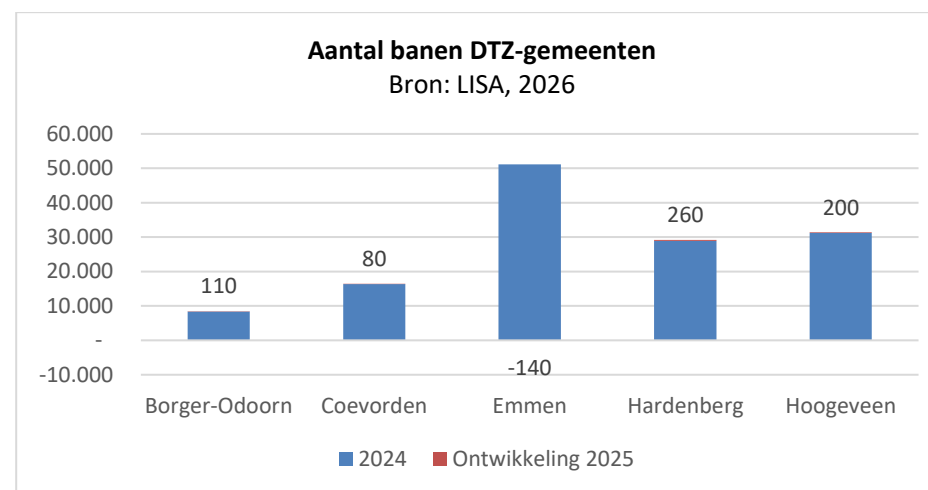
De arbeidsproductiviteit is hier uitgedrukt als de bruto toegevoegde waarde die in de economie wordt gerealiseerd, afgezet tegen het aantal gewerkte arbeidsjaren. Daaruit blijkt dat de toegevoegde waarde per arbeidsjaar in de DTZ structureel lager ligt dan gemiddeld in Nederland en ongeveer gelijk is aan die in de referentieregio. Dat was in 1995 al zo en geldt in 2024 nog steeds. Het absolute verschil met Nederland is echter opgelopen. In 1995 bedroeg het verschil in waardecreatie per arbeidsjaar circa € 5.000; inmiddels is dit opgelopen tot bijna € 17.900. Dat betekent dat ook het verdienvermogen in de regio een stuk lager ligt. Zeker in de DTZ is een sterkere stijging van de arbeidsproductiviteit nodig, wil de regio economisch groeien en bijvoorbeeld voorzieningen overeind houden in een krimpende arbeidsmarkt. De lagere toegevoegde waarde per arbeidsjaar hangt deels samen met de sectorstructuur van de DTZ (zie paragraaf 4.5). De industrie, waaronder de procesindustrie, en de landbouw zijn weliswaar oververtegenwoordigd, maar andere sectoren met een relatief hoge toegevoegde waarde zijn juist sterk

ondervertegenwoordigd, zoals de ICT, financiële instellingen en nutsbedrijven. De belangrijkste verklaring ligt echter in regiospecifieke factoren. In vrijwel alle sectoren, met uitzondering van de landbouw en de bouwnijverheid, wordt in de DTZ minder waarde toegevoegd dan door landelijke branchegenoten. In vergelijking met de referentieregio is het beeld minder eenduidig: in zeven van de vijftien sectoren heeft de DTZ een hogere arbeidsproductiviteit.

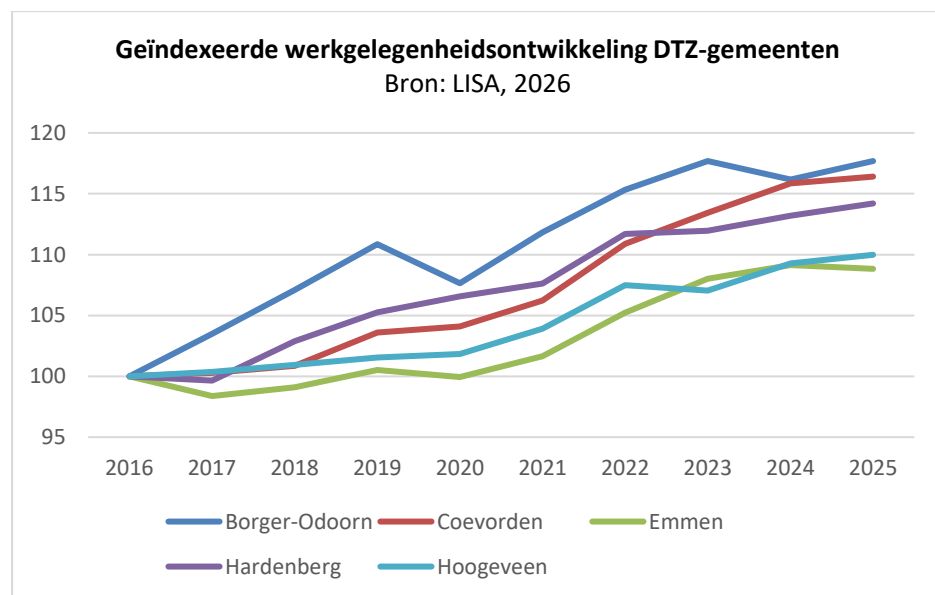
4.3 Werkgelegenheid

De DTZ telde in 2025 circa 136.500 arbeidsplaatsen, verdeeld over ongeveer 30.000 vestigingen. De grootste gemeente in de regio, Emmen, was ook goed voor de meeste werkgelegenheid: 50.970 arbeidsplaatsen. Daarna volgden Hoogeveen (31.200), Hardenberg (29.190), Coevorden (16.460) en Borger-Odoorn (8.450). Tussen 2024 en 2025 groeide de werkgelegenheid in alle DTZ-gemeenten behalve Emmen. In totaal nam het aantal arbeidsplaatsen in de regio toe met 510 banen.

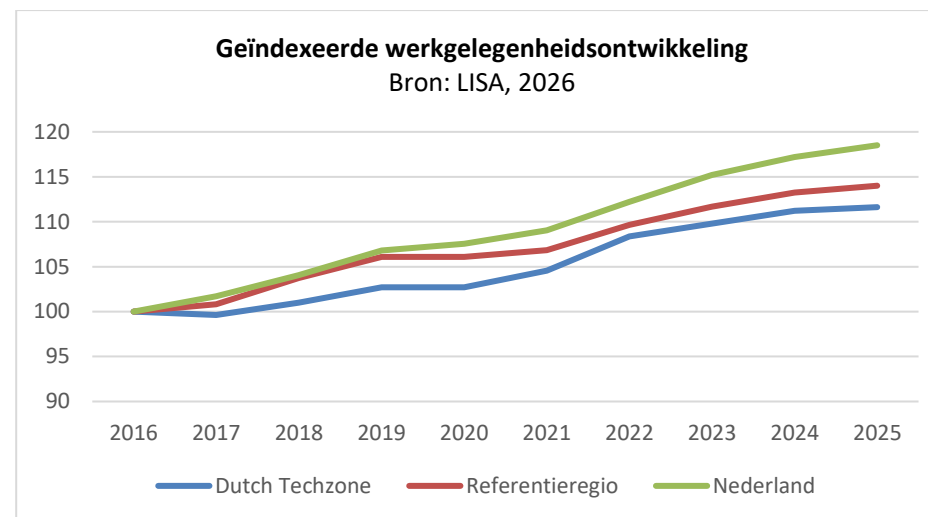
Over een langere periode zien we dat de DTZ in 2025 11,6% meer banen telde dan in 2016 en, met uitzondering van 2017 en 2020, elk jaar groeide. Per saldo gaat het om een toename van 14.210 arbeidsplaatsen sinds 2016. Alle DTZ-gemeenten maakten tussen 2016 en 2025 een groei door. De grootste absolute werkgelegenheidsgroei vond in deze periode plaats in Emmen: +4.140 banen (+8,8%). Emmen liet met name tussen 2020 en 2024 een forse groei zien.

De grootste relatieve groei in werkgelegenheid was te zien in Borger-Odoorn: sinds 2016 steeg de werkgelegenheid hier met 17,7% (+1.270 banen). Ook Coevorden groeide relatief snel en gedurende de gehele periode vrij constant, met in totaal 16,4% (+2.320 banen). Hoogeveen zag, afgezien van een kleine daling in 2023, eveneens elk jaar groei in de werkgelegenheid. Dit leidde tot een totale groei van 10,0% over de periode 2016-2025 (+2.850 banen). Hardenberg nam in relatieve zin een middenpositie in. Afgezien van een kleine daling in 2017 groeide Hardenberg ieder jaar. Over de periode 2016-2025 nam het aantal banen in Hardenberg toe met 3.630, een stijging van 14,2%.

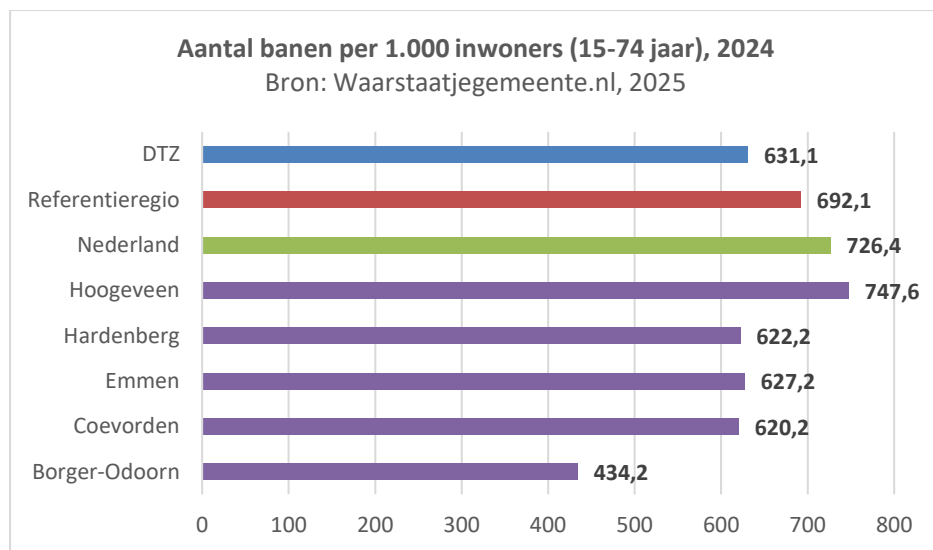
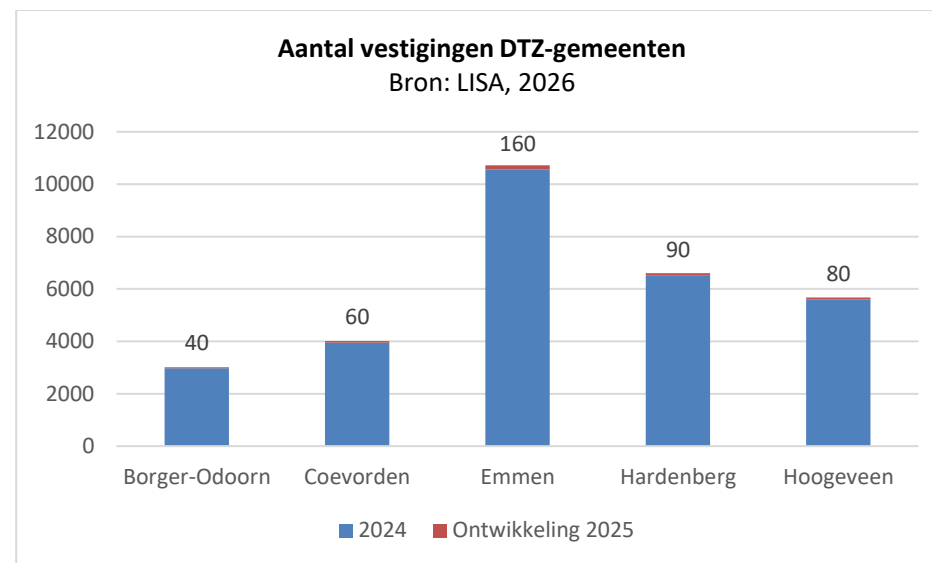

De werkgelegenheidsgroei van de DTZ als geheel kwam in de periode 2016-2025 uit op 11,6% (+14.210 banen). Deze groei was lager dan in de referentieregio (+14,0%) en Nederland (+18,5%). Het verschil in groei was groot tussen 2016 en 2020. In de periode 2020-2022 groeide de werkgelegenheid in de DTZ juist een stuk sneller en kwam deze weer dicht bij de ontwikkeling

van de referentieregio en Nederland. Na 2022 is de groei echter weer achtergebleven in de DTZ en is het verschil met Nederland en de referentieregio weer toegenomen.

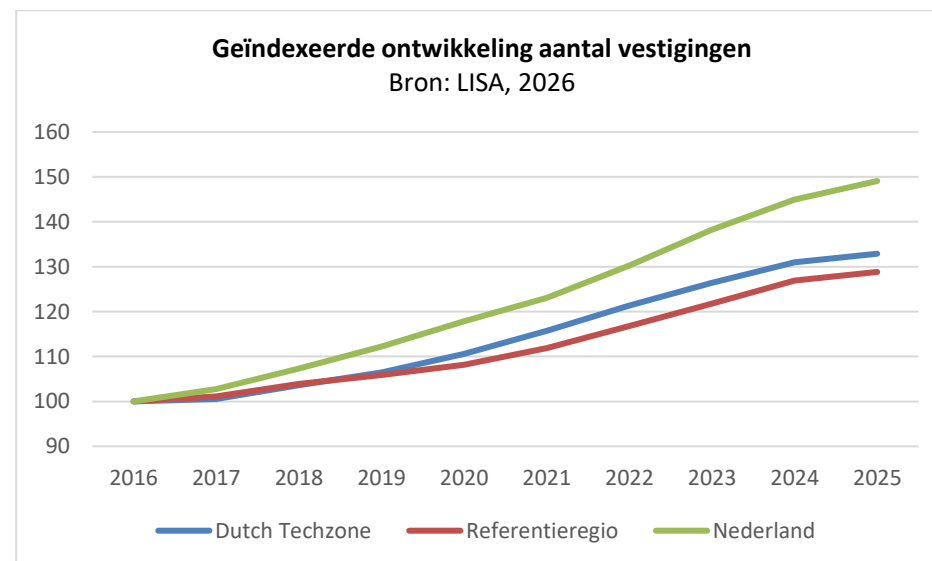

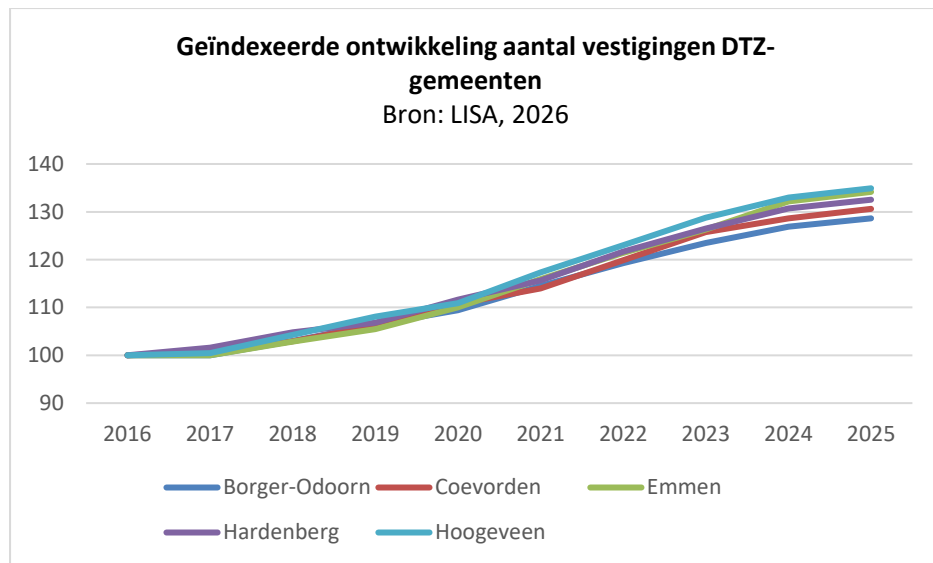
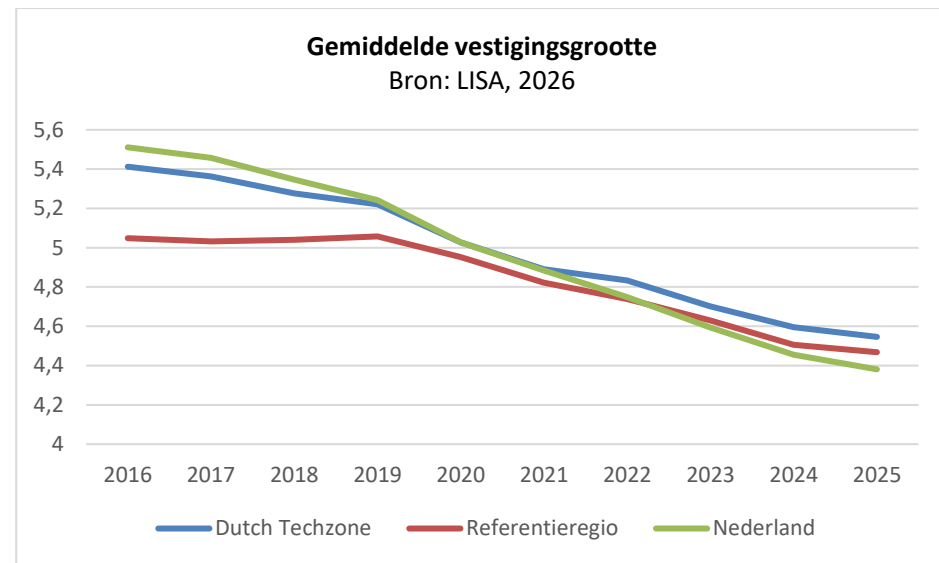
Tekenend voor het Noorden als geheel, maar ook voor de DTZ is dat er naar verhouding weinig werk is, afgezet tegen de potentiële beroepsbevolking. In Nederland zijn er in 2024 meer dan 725 banen op 1.000 inwoners in de leeftijdscategorie 15-74 jaar. In de DTZ zijn dat er 'slechts' 631. De regio heeft ook naar verhouding meer inactieven en per saldo een uitgaande pendel. Dat zijn deels oorzaken en deels gevolgen van het feit dat er minder banen zijn. De verschillen binnen de DTZ zijn groot. Hoogeveen valt op door haar grote werkgelegenheidsfunctie, Emmen als gemeente met meer dan 100.000 inwoners door haar geringe werkgelegenheid. Meestal zijn het de grote 'centrumgemeenten' in een regio die de belangrijkste werkgelegenheidsfunctie vervullen. In Borger-Odoorn zijn naar verhouding de minste banen per 1.000 inwoners te vinden (434).

4.4 Vestigingen

De DTZ telde in 2025 meer dan 30.000 vestigingen van bedrijven en instellingen. Dat zijn er ongeveer 7.430 meer dan in 2016. Vooral sinds 2017 zit het aantal vestigingen in de lift; dit geldt voor alle DTZ-gemeenten. Ten opzichte van Nederland bleef de groei in de DTZ na 2015 achter, maar was deze hoger dan in de referentieregio. Tussen 2024 en 2025 nam het aantal vestigingen in de DTZ met ongeveer 430 toe (+1,5%). Alle gemeenten zagen in deze periode een groei. Emmen kende de grootste absolute groei (+160 vestigingen) en Coevorden de grootste relatieve groei (+1,5%). Opvallend is dat de groei tussen 2024 en 2025 beduidend lager was dan in voorgaande jaren. Dit hangt mogelijk samen met de verscherpte handhaving van de Wet DBA, gericht op de aanpak van schijnzelfstandigheid, waardoor het minder aantrekkelijk is geworden om zzp'er te worden. Ook de afkoelende economische groei draagt naar verwachting bij aan de lagere toename van het aantal vestigingen.

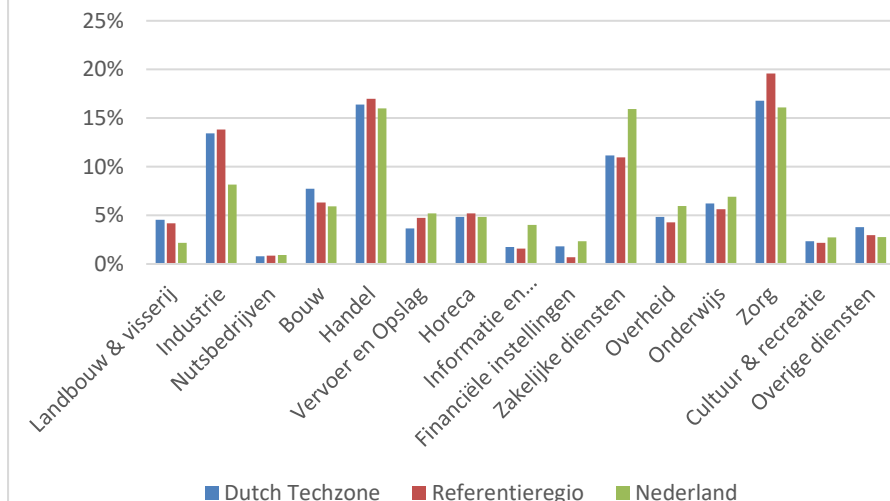
Zowel landelijk als ook in de DTZ is de gemiddelde bedrijfsomvang tussen 2016 en 2025 behoorlijk afgenomen en wel van circa 5,4 arbeidsplaatsen per vestiging naar 4,5 in de DTZ. In Nederland is de krimp nog groter. Deze ontwikkeling is zowel het gevolg van het feit dat er de afgelopen tien jaar heel veel zzp'ers bij zijn gekomen. Het komt ook voort uit het feit dat de werkgevers als geheel niet of nauwelijks groeien. Dus de werkgevers worden niet groter en er komen steeds meer eenmanszaken bij. In de praktijk blijkt dat slechts een klein percentage van deze zzp'ers op enig moment doorgroeit tot werkgevers en in bijna alle gevallen groeien ze niet door naar meer dan vijf medewerkers. De schaalverkleining heeft consequenties voor de productiviteitsgroei. Bij zzp'ers daalt gemiddeld genomen de arbeidsproductiviteit. Het heeft ook gevolgen voor de innovatiekracht (voor structurele innovatie is enige bedrijfsomvang nodig) en bijvoorbeeld voor het leven lang ontwikkelen van mensen. Zo investeren zzp'ers en microbedrijven betrekkelijk weinig in opleidingen en maken ze ook minder gebruik van het stimuleringsinstrumentarium.

4.5 De sectorstructuur

Qua economische structuur, uitgedrukt in werkgelegenheid, wijkt de DTZ duidelijk af van het landelijke beeld. De primaire sector, de landbouw, en de secundaire sectoren, industrie en bouw, zijn in de regio duidelijk oververtegenwoordigd. Ook de handel is naar verhouding iets groter in de DTZ; hetzelfde geldt voor de zorg. De meeste tertiaire sectoren, de commerciële diensten, zijn minder goed vertegenwoordigd. Dat geldt in de eerste plaats voor de zakelijke dienstverlening, die in de DTZ nog steeds een relatief bescheiden omvang heeft. Ook de ICT-diensten en de logistiek zijn in de regio duidelijk ondervertegenwoordigd. Ditzelfde beeld zien we in de referentieregio. De grootste werkgever in de DTZ is de zorg (17%), gevolgd door de handel (16%) en de industrie (13%).

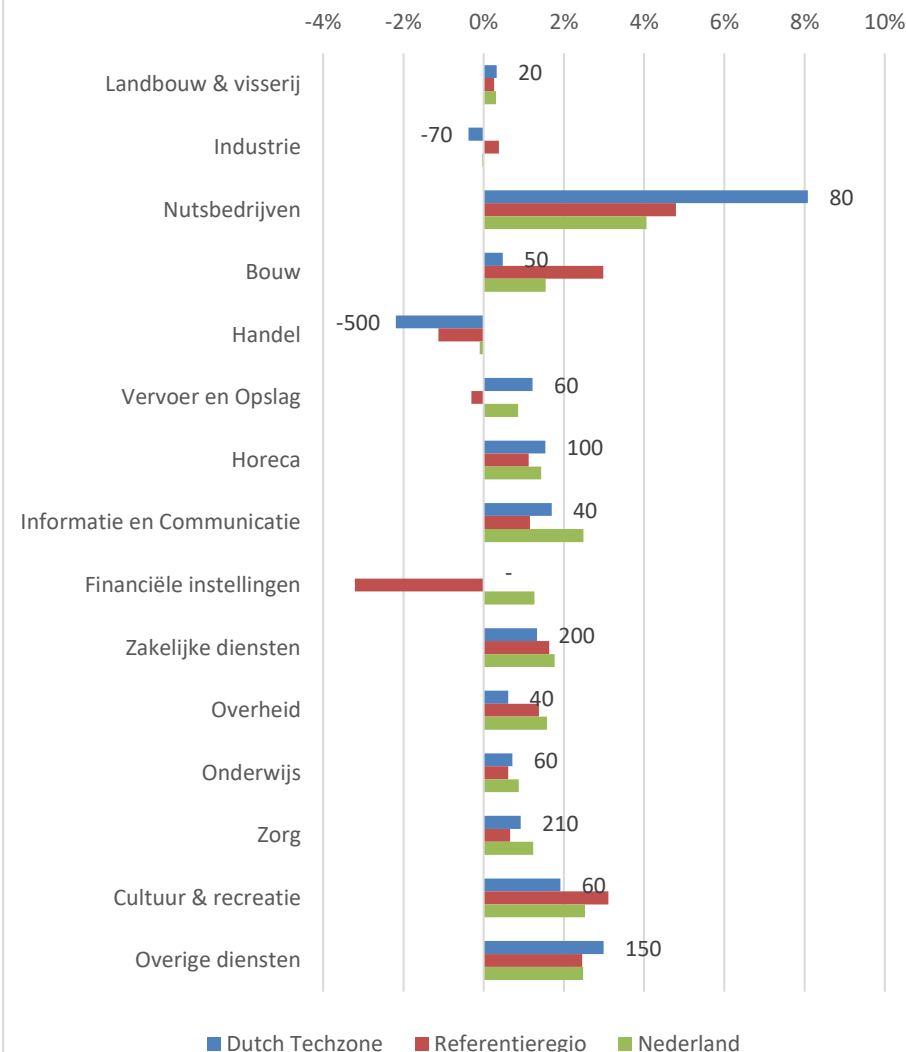
Sectorstructuur op basis van het aantal banen, 2025

Bron: LISA, 2026

Werkgelegenheidsontwikkeling 2024-2025

Bron: LISA, 2026

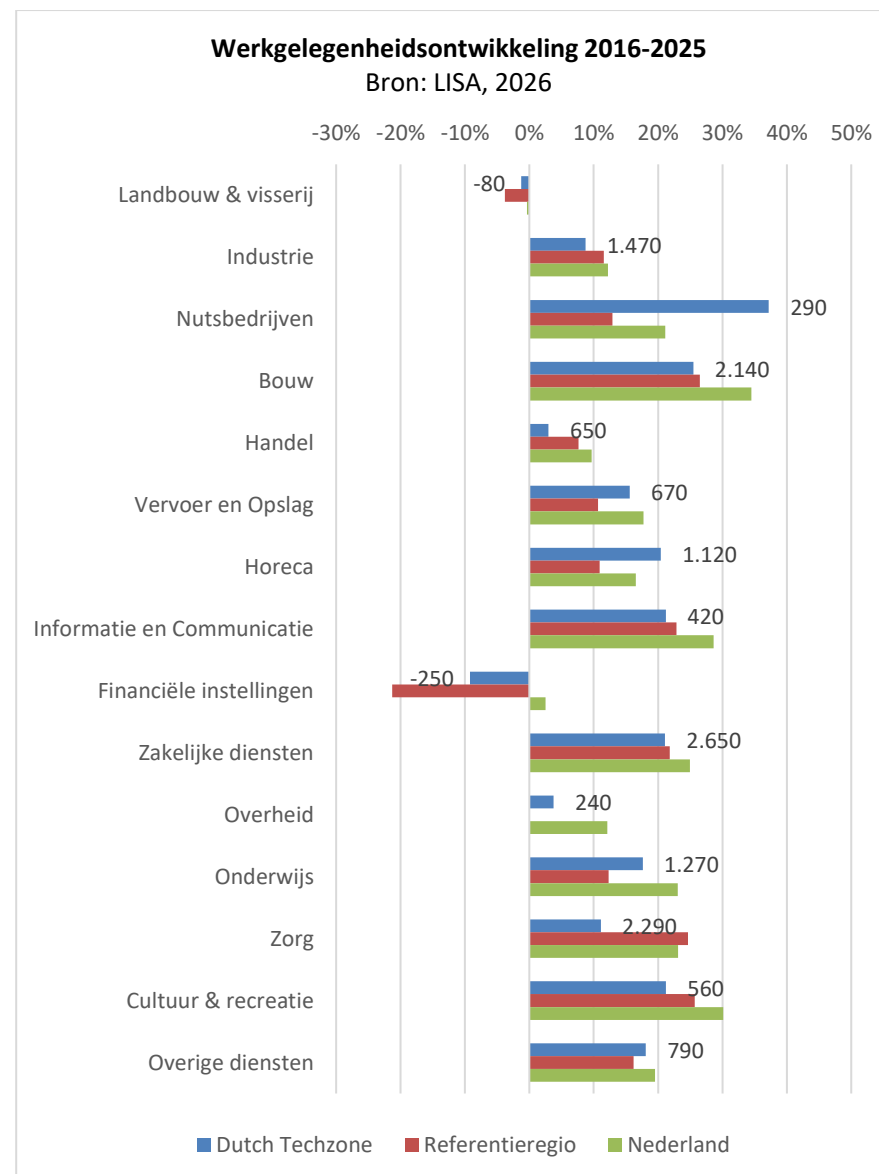
4.6 Sectorale ontwikkeling

Ten opzichte van 2024 is de werkgelegenheid in de DTZ in bijna alle sectoren gegroeid. Uitzonderingen zijn de industrie (-70 banen) en vooral de handel (-500 banen). De werkgelegenheid in de handel daalde vooral in Emmen (-350 banen), maar ook in de overige gemeenten was een daling zichtbaar, met uitzondering van Borger-Odoorn (+10 banen). Tussen 2024 en 2025 waren de grootste absolute stijgingen in de DTZ te zien in de zorg (+210 banen), de zakelijke dienstverlening (+200 banen) en de overige dienstverlening (+150 banen). Relatief gezien was de groei het grootst bij de nutsbedrijven (+8%). In vergelijking met Nederland groeiden de nutsbedrijven, vervoer en opslag, de horeca en de overige dienstverlening relatief sneller. Voor alle overige sectoren geldt dat de werkgelegenheid zich minder gunstig ontwikkelde.

Zoals te zien in onderdeel 4.3 was tussen 2024 en 2025 Emmen de enige DTZ-gemeente die in zijn totaal een daling zag in de werkgelegenheid. Deze daling voltrok zich niet over de gehele breedte van de economie, maar concentreerde zich met name in de handel (-348 banen), vervoer en opslag (-71 banen) en industrie (-64 banen). Ook de overheid, cultuur en recreatie en financiële instellingen zagen een lichte daling van elk ca. 10 banen, maar alle overige sectoren (9) zagen juist een stijging van gemiddeld ca. 40 banen. Binnen de handel daalde met name de werkgelegenheid bij 'Niet-gespecialiseerde detailhandel waarbij voedings- en genotmiddelen overheersen' (zoals supermarkten, -224 banen), bij verkeer en vervoer zat de daling vooral bij 'Personenvervoer op aanvraag per voertuig met chauffeur' (zoals taxi's, -64 banen) en binnen de industrie zat een groot deel van de daling bij 'Vervaardiging van brood en vers banketbakkerswerk' (bakkers, -44 banen).

Wanneer we kijken naar de ontwikkeling van de sectoren sinds 2016 in de DTZ, zien we een groei bij dertien van de vijftien sectoren. Dit geldt ook voor de referentieregio. In Nederland daalde slechts één sector in deze periode (de landbouw), in de DTZ en de referentieregio daalde daarnaast ook de financiële sector. Deze trend is terug te voeren op de centralisatie die heeft plaatsgevonden bij regiokantoren van grote banken en de sterke automatisering van de sector.

De grootste absolute groei in de DTZ was te zien bij de zakelijke dienstverlening (+2.650 banen, 21%), gevolgd door de zorg (+2.290 banen, 11%) en de bouw (+2.140 banen, 25%). Relatief gezien was de grootste groei binnen de nutssector (37%, +290 banen) en de bouw. Ten opzichte van Nederland groeiden in de DTZ alleen de nutsbedrijven en de horeca relatief meer. Ten opzichte van de referentieregio geldt dit naast de eerdergenoemde sectoren ook voor vervoer en opslag, de overheid, het onderwijs en de overige diensten.

4.7 Vijf jaar economische ontwikkeling in de DTZ

Dit is het vijfde opeenvolgende jaar dat er een Stand van de Dutch TechZone is opgesteld. Aan het eind van elk hoofdstuk blikken we daarom kort terug op de opvallendste ontwikkelingen uit vijf jaar monitoring.

- Indicatoren voor het in kaart brengen van de economische ontwikkeling hebben zich in algemene zin positief ontwikkeld de laatste vijf jaar.
- Sinds de coronadip is het BBP ieder jaar in hoog tempo gestegen. In de DTZ nam het tussen 2020 en 2024 met maar liefst 38% toe. Ter vergelijking: vóór deze periode had de DTZ vijftien jaar nodig om een soortgelijke groei te bewerkstelligen. De positieve ontwikkeling van het BBP is ook landelijk en in de referentieregio zichtbaar.
- Het fors gestegen BBP in de laatste vijf jaar komt deels door de verhoogde arbeidsproductiviteit. De gemiddelde arbeidsproductiviteit nam de afgelopen vijf jaar flink toe met meer dan € 20.000 per arbeidsjaar (+27%). Ondanks de forse stijging in de DTZ, ligt de gemiddelde arbeidsproductiviteit wel nog altijd lager dan in de referentieregio (circa +€ 3.800, 4%) en flink lager dan in Nederland (circa €+17.900, 17%). Dit is relatief een minder groot verschil dan vijf jaar geleden, maar in absolute zin is het verschil groter geworden.
- Het aantal banen is de afgelopen vijf jaar ieder jaar gegroeid in de DTZ. Daarmee is de jaarlijkse groei, die vijf jaar geleden ook al te zien was, versterkt doorgezet. Dit is ondanks sporadische afnames bij individuele gemeenten. Zo heeft, op Hardenberg na, elke DTZ-gemeente sinds 2020 één jaar van daling gezien.
- De werkgelegenheidsontwikkeling in de DTZ blijft nog steeds achter op de landelijke ontwikkeling. Hierdoor geldt nog altijd dat de DTZ relatief weinig arbeidsplaatsen per inwoner heeft. Net als vijf jaar geleden scoort alleen Hoogeveen relatief beter dan Nederland en de referentieregio.
- Het aantal vestigingen groeit, net als vijf jaar geleden, nog steeds elk jaar flink. Met name het aantal zzp'ers neemt nog steeds ieder jaar flink toe en dat in alle gemeenten. De groei van de afgelopen vijf jaar was nog sneller

dan de groei in de vijf jaar daarvoor, maar inmiddels lijkt de groei af te nemen. De groei in de DTZ was lager dan landelijk, waardoor de gemiddelde vestigingsgrootte in de DTZ nog altijd hoger ligt.

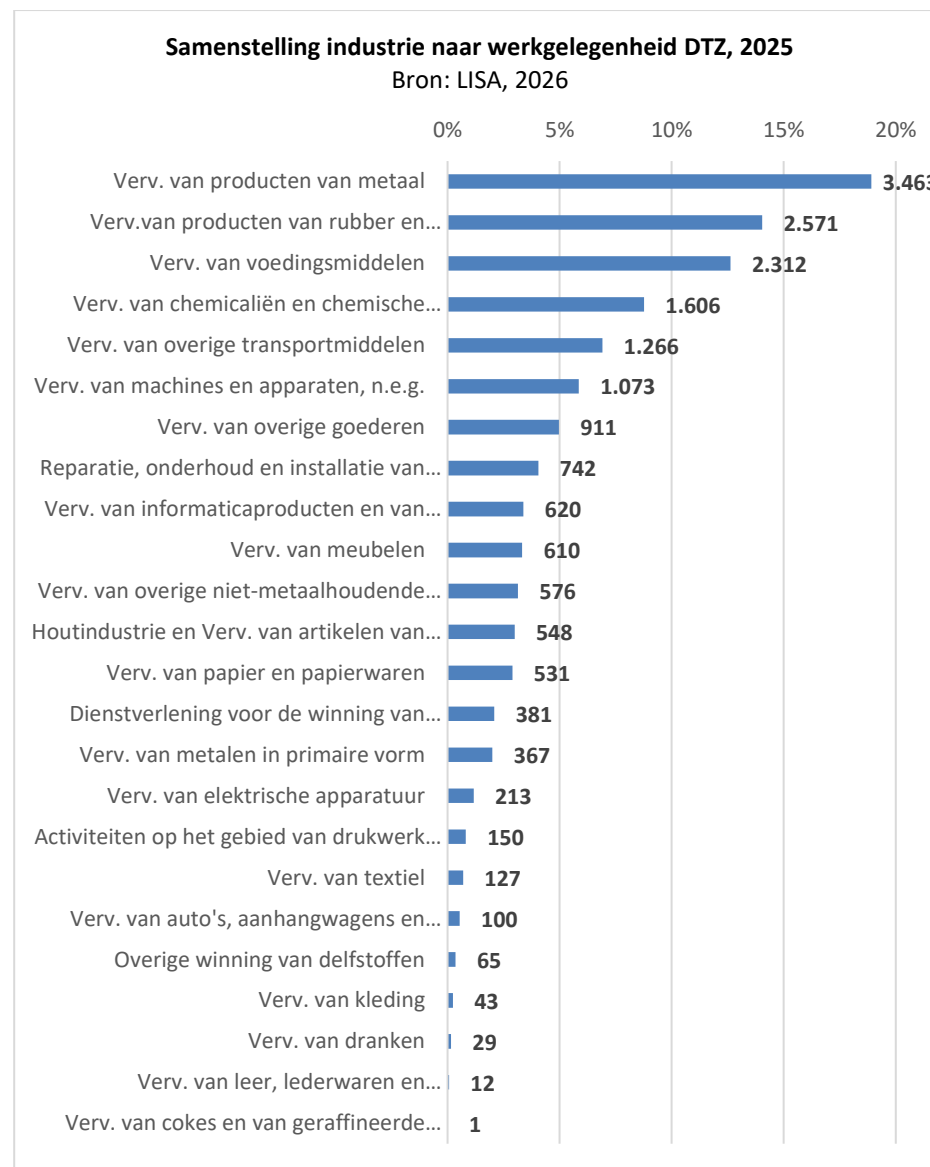
- De sectorstructuur is de afgelopen vijf jaar weinig veranderd in de DTZ. Landbouw, bouw, handel en zorg zijn nog steeds grote en oververtegenwoordigde sectoren in de DTZ.
- Op de landbouw na is elke sector in de DTZ gegroeid in de laatste vijf jaar.

Verdieping industrie

5. Verdieping industrie

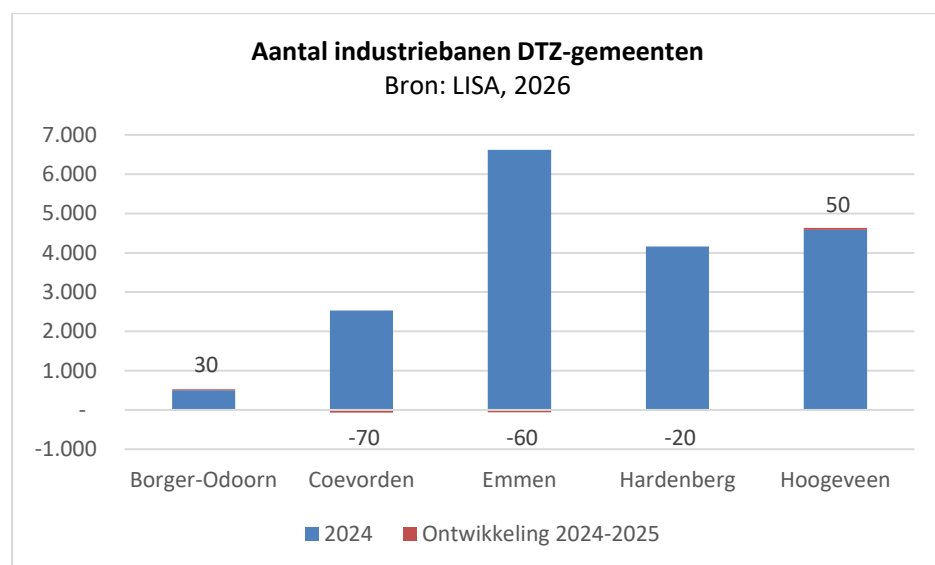
5.1 Samenstelling van de industrie

De industrie in de DTZ telde in 2025 18.320 arbeidsplaatsen. De grootste bedrijfstakken binnen de industrie in de DTZ zijn de vervaardiging van producten van metaal, rubber en kunststof, voedingsmiddelen en chemicaliën en chemische producten. Deze bedrijfstakken vormen samen 54% van de industrie in de DTZ. Ten opzichte van de landelijke samenstelling van de industriesector valt met name de oververtegenwoordiging op van de vervaardiging van producten van rubber en kunststof in de DTZ. Landelijk vormt deze activiteit 5% van de werkgelegenheid in de industrie; in de DTZ is dit 14%. Dit is een belangrijk onderdeel van de topsector chemie. Een groot deel van deze activiteiten is geclusterd in Hardenberg. Ten opzichte van Nederland is de vervaardiging van machines en apparaten relatief klein in de DTZ (6% tegenover 14%).

5.2 Werkgelegenheidsontwikkeling

De industrie in de DTZ telde in 2025 18.320 banen. Emmen telt de meeste banen in de industrie (6.560 banen), gevolgd door Hoogeveen (4.630 banen), Hardenberg (4.140 banen), Coevorden (2.460 banen) en Borger-Odoorn (530 banen). Tussen 2024 en 2025 daalde de werkgelegenheid in de industrie met 70 banen. Drie van de vijf DTZ-gemeenten zagen een daling in werkgelegenheid en twee zagen een stijging.

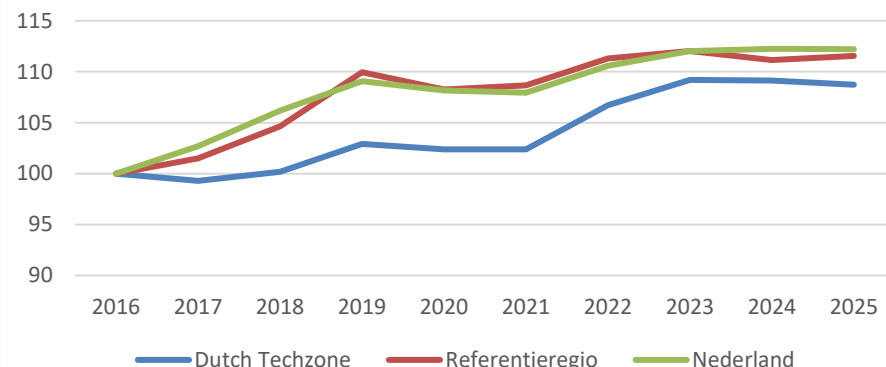
De werkgelegenheid in de industriesector in de DTZ nam in de afgelopen tien jaar toe met 8,7% (1.470 banen). Landelijk groeide de werkgelegenheid over dezelfde periode sneller (+12,2%); dit geldt ook voor de referentieregio (+11,6%). De achterstand in groei ontstond vooral in de periode 2016-2019. In deze periode groeide de DTZ met 3%, tegenover 10% in de referentieregio en 9% in Nederland. In de periode 2019-2025 groeide de industrie in de DTZ daarentegen een stuk sneller (5,7%) dan in de referentieregio (1,5%) en

Nederland (2,9%). Vooral tussen 2021 en 2023 zag de DTZ een flinke toename van de werkgelegenheid. Tussen 2023 en 2025 nam de werkgelegenheid in de DTZ juist weer af; dit geldt ook voor de referentieregio. In Nederland was er wel groei, maar die was minimaal. Binnen de DTZ zijn grote verschillen waarneembaar in de werkgelegenheidsontwikkeling van de industrie. In elke DTZ-gemeente nam de werkgelegenheid in de industrie tussen 2016 en 2025 toe, maar de mate waarin verschilde sterk.

In Borger-Odoorn, Coevorden en Hoogeveen lag de werkgelegenheidsontwikkeling in de afgelopen tien jaar boven het landelijke gemiddelde, waarbij het aantal banen in Borger-Odoorn snel toenam en er in Coevorden en Hoogeveen sprake was van een grillig verloop. Relatief gezien kende Borger-Odoorn veruit de grootste stijging sinds 2014, maar liefst 35,9% (+140 banen). In Hardenberg is de laatste twee jaar sprake van een daling in de werkgelegenheid binnen de industrie, waardoor de totale groei over de periode 2016-2025 onder het landelijke gemiddelde uitkomt (10,1% ten opzichte van 12,2%). Met name in Emmen bleef de werkgelegenheidsontwikkeling in de industrie achter. De afgelopen tien jaar groeide de werkgelegenheid met slechts 1,2%. Na een afname tussen 2016 en 2021 was Emmen tussen 2021-2023 weer bezig met een snelle opmars. De laatste twee jaar kijkt Emmen echter weer tegen een daling aan. De historisch negatieve ontwikkeling van de industrie in Emmen vormt, gezien haar forse aandeel in de totale werkgelegenheid in de industrie in de DTZ, een belangrijke verklaring voor de achterblijvende werkgelegenheidsontwikkeling in de industrie in de DTZ als geheel.

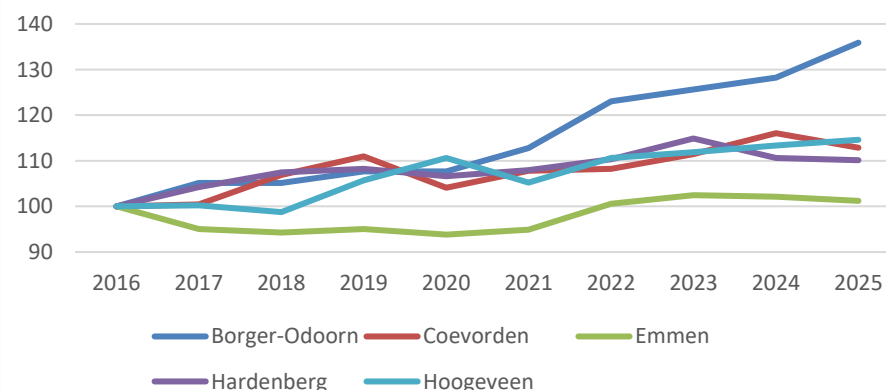
Geïndexeerde werkgelegenheidsontwikkeling industrie

Bron: LISA, 2025

Geïndexeerde werkgelegenheidsontwikkeling industrie

Bron: LISA, 2026

Binnen de industriesector in de DTZ groeide de werkgelegenheid in de metaalproductenindustrie in de afgelopen tien jaar het sterkst (+640 banen). Relatief gezien maakte de industrie die zich bezighoudt met de reparatie en

installatie van machines en apparaten de grootste groei door (95%, +361 banen). Ook in de productie van overige transportmiddelen was sprake van een behoorlijke werkgelegenheidsgroei. Deze groei valt te verklaren door de uitbreiding van de werkgelegenheid bij twee vestigingen in Hoogeveen die actief zijn op het gebied van de productie van vliegtuigonderdelen. De rubber- en kunststofindustrie en de chemische industrie zagen de afgelopen tien jaar een bescheiden groei van respectievelijk 3% en 6%. Opvallend is ook dat de voedingsmiddelenindustrie, de op twee na grootste industriebedrijfstakingen in de DTZ, in tien jaar tijd qua omvang nagenoeg gelijk is gebleven. Van de grotere bedrijfstakingen binnen de industrie zag alleen de industrie die zich bezighoudt met het vervaardigen van machines en apparaten een daling in de werkgelegenheid. Ook de overige industriële activiteiten, waaronder zeventien bedrijfstakingen vallen, lieten gemiddeld een daling zien. De verschillen per bedrijfstaking zijn echter groot.

Type activiteit	Ontwikkeling 2016-2025 (%)	Ontwikkeling 2016-2025 (#)
Metaalproducten	23%	640
Rubber en kunststof	3%	71
Voedingsmiddelen	0%	1
Chemische producten	6%	95
Overige transportmiddelen	33%	312
Machines en apparaten	-4%	-47
Overige goederen	17%	134
Reparatie en installatie van machines en apparaten	95%	361
Informaticaproducten en elektronische en optische apparatuur	9%	50
Overige industriële activiteiten	-4%	-154
TOTAAL	9%	1.463

Bron: LISA, 2026

Tussen 2024 en 2025 daalde de werkgelegenheid in de industrie in de DTZ met ongeveer 70 banen. De afname in werkgelegenheid wordt vooral veroorzaakt door een afname bij drie van de grotere bedrijfstakken. Zowel absoluut als relatief daalde de werkgelegenheid het meest in de vervaardiging van informaticaproducten en van elektronische en optische producten. Ook de vervaardiging van machines en apparaten daalde relatief fors en ook de voedingsmiddelenindustrie zag een daling. De rubber- en kunststofindustrie en de reparatie van machines en apparaten zagen daarentegen een redelijke toename in werkgelegenheid. De metaalindustrie, die de grootste groei doormaakte in de afgelopen tien jaar, zag tussen 2024 en 2025 slechts een groei van vijf banen.

Type activiteit	Ontwikkeling 2024-2025(%)	Ontwikkeling 2024-2025 (#)
Metaalproducten	0,1%	5
Rubber en kunststof	2%	45
Voedingsmiddelen	-2%	-41
Chemische producten	1%	10
Overige transportmiddelen	1%	9
Machines en apparaten	-7%	-78
Overige goederen	1%	6
Reparatie en installatie van machines en apparaten	7%	48
Informaticaproducten en elektronische en optische apparatuur	-12%	-82
Overige industriële activiteiten	0,2%	6
TOTAAL	-0,4%	-72

Bron: LISA, 2026

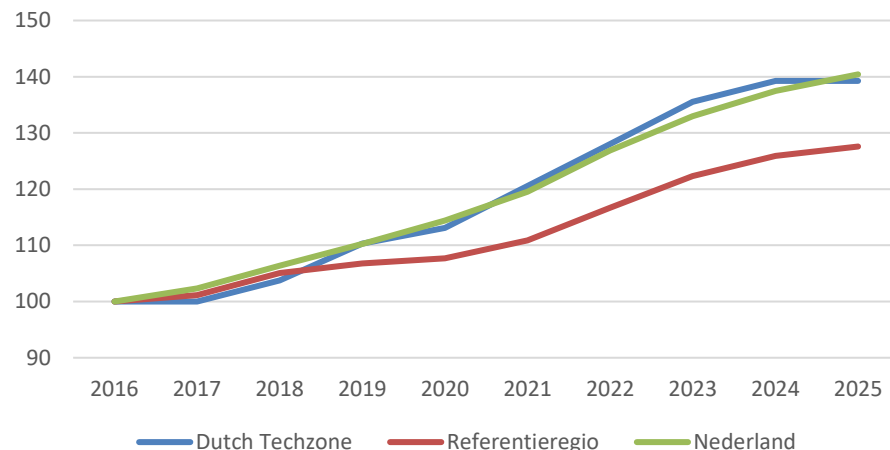
5.3 Vestigingen

De industrie in de DTZ telde in 2025 1.490 vestigingen. In de afgelopen tien jaar groeide het aantal vestigingen met 39% (420 vestigingen). Tussen 2024 en 2025 bleef het aantal vestigingen voor het eerst in tien jaar tijd ongewijzigd. De groei van het aantal vestigingen in de industrie in de DTZ was tussen 2016 en 2025 ongeveer gelijk aan de landelijke groei, maar aanzienlijk sterker dan in de referentieregio.

De groei van het aantal vestigingen is te zien over de hele breedte van de industrie en in alle onderliggende gemeenten. In absolute aantallen was de groei het hoogst bij bedrijven actief op het gebied van reparatie en installatie van machines en apparaten (+116 vestigingen) en vestigingen actief op het gebied van vervaardiging van producten van metaal (+79 vestigingen). De nieuwe bedrijven zijn overwegend eenmanszaken of micro-ondernemingen. Door de stijging van het aantal kleine vestigingen daalt de gemiddelde bedrijfsgrootte. Die bedraagt inmiddels 13 arbeidsplaatsen per vestiging. Dat is nog wel steeds aanzienlijk groter dan de algehele gemiddelde bedrijfsomvang.

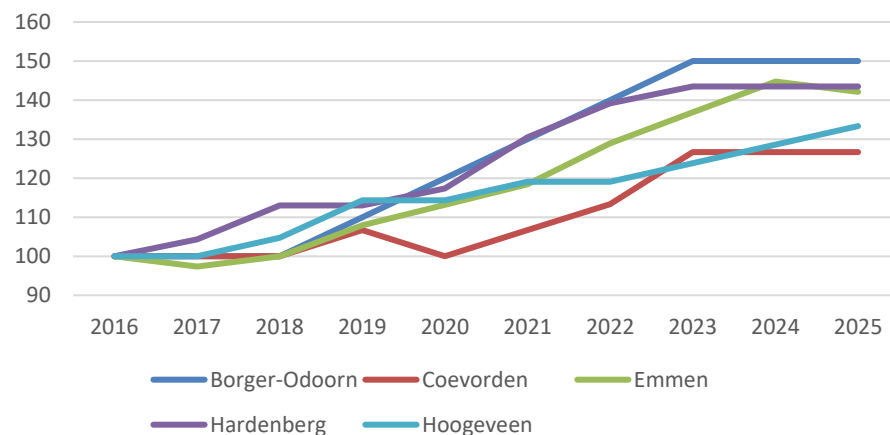
Geïndexeerde ontwikkeling aantal vestigingen

Bron: LISA, 2026

Geïndexeerde ontwikkeling aantal vestigingen

Bron: LISA, 2026

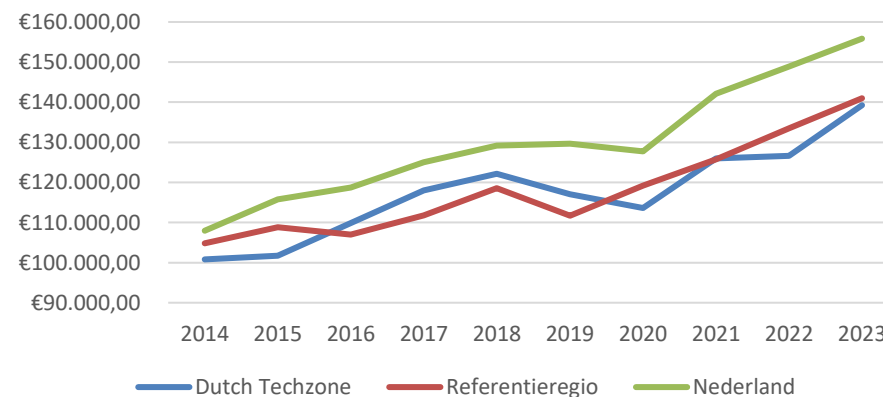
5.4 Arbeidsproductiviteit in de industrie

Per arbeidsjaar wordt in de industriector in de DTZ gemiddeld naar schatting € 139.248 aan toegevoegde waarde gecreëerd (2023). De gemiddelde arbeidsproductiviteit in de industriector in de DTZ ligt daarmee lager dan de gemiddelde arbeidsproductiviteit in de industriector in de referentieregio (€ 140.983) en Nederland (€ 155.846). In de periode 2014-2023 groeide de arbeidsproductiviteit in de industrie in de DTZ wel harder dan in de referentieregio (38% ten opzichte van 35%), maar minder hard dan landelijk (44%).

Een mogelijke verklaring voor het feit dat de gemiddelde arbeidsproductiviteit in de industrie in de DTZ onder het landelijke niveau ligt, is de afwijkende samenstelling van de industrie in de DTZ. Veel van de grotere bedrijfstakken binnen de industrie in de DTZ, zoals de vervaardiging van producten van metaal, voedingsmiddelen en producten van rubber en kunststof, hebben in Nederland een benedengemiddelde productiviteit ten opzichte van het sectorale gemiddelde.

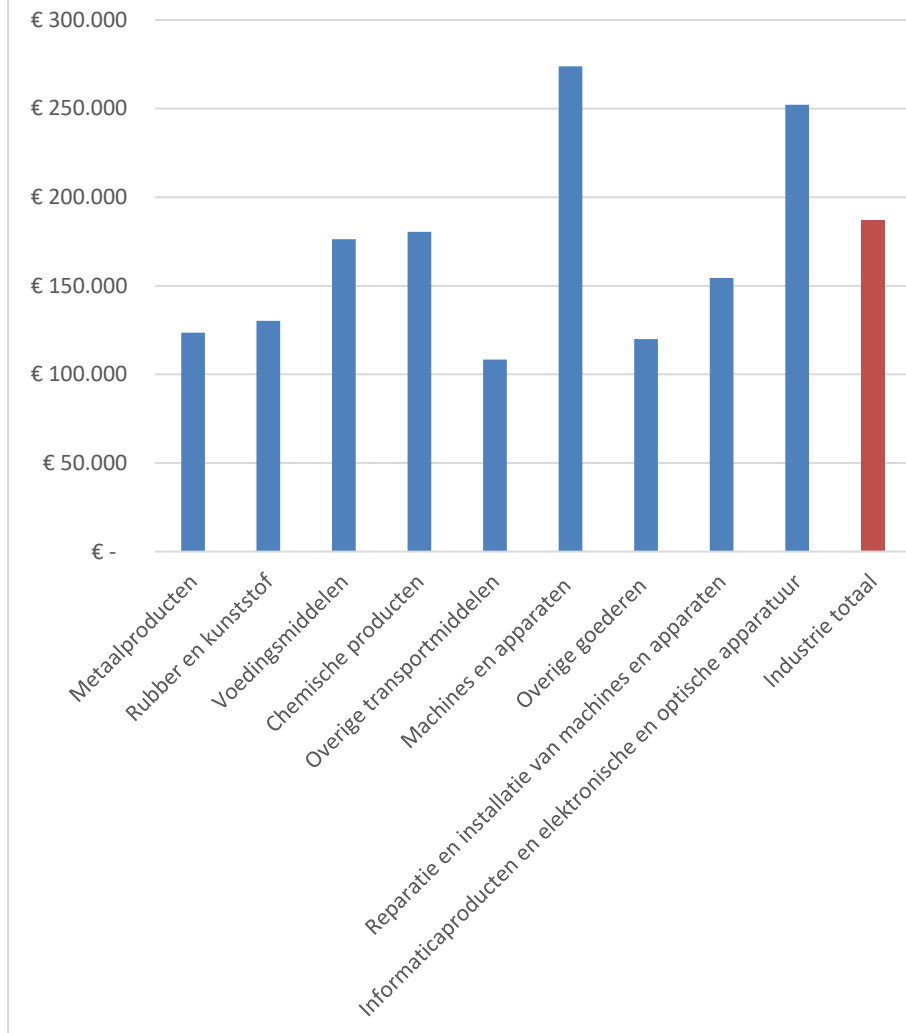
Toegevoegde waarde per arbeidsjaar industrie

Bron: CBS, 2026 (bewerking KplusV)

Arbeidsproductiviteit per arbeidsjaar (werknemers) geselecteerde bedrijfstakken, Nederland 2025

Bron: CBS, 2026 (bewerking KplusV)

5.5 Vijf jaar industrie-ontwikkeling in de DTZ

Dit is het vijfde opeenvolgende jaar dat er een Stand van de Dutch TechZone is opgesteld. Aan het einde van elk hoofdstuk blikken we daarom kort terug op de opvallendste ontwikkelingen uit vijf jaar monitoring.

- Indicatoren voor het in kaart brengen van de industrie hebben zich in algemene zin positief ontwikkeld de laatste vijf jaar.
- Vijf jaar geleden ontwikkelde de werkgelegenheid zich al een aantal jaren matig in de DTZ. Sinds 2021 heeft de industrie in de DTZ, op afgelopen jaar na, elk jaar een relatief snelle groei doorgemaakt. Tussen 2021 en 2025 groeide de werkgelegenheid met 6%, tegenover 3% in de referentieregio en 4% landelijk.
- De samenstelling van de industrie is de afgelopen vijf jaar op hoofdlijnen weinig veranderd in de DTZ. Vijf jaar geleden was het aandeel 'vervaardiging van overige goederen' wel flink hoger dan nu (15% ten opzichte van 5%). Dit valt te verklaren doordat destijds sociale dienstverlening, wat een groot deel uitmaakte van deze industriebedrijfstakken, in de oude sbi-indeling onder de industrie viel, waar dit met de nieuwe sbi-indeling onder overheid terecht is gekomen.
- De toegevoegde waarde per arbeidsjaar is de afgelopen vijf jaar flink gestegen, maar ligt nog altijd behoorlijk onder het Nederlandse gemiddelde. Dit is, net als vijf jaar geleden, deels te verklaren door de samenstelling van de industrie.
- De groei van het aantal vestigingen, die vijf jaar geleden ook al werd waargenomen, heeft zich sterk doorgezet. Nog elk jaar komen er veel (kleine) vestigingen bij in de industrie.

Brede welvaart

6. Brede welvaart

Welvaart moet als een breed begrip worden beschouwd. Het omvat in feite alles wat mensen van waarde vinden. Dat betreft materiële welvaart, maar ook onderwijs en persoonlijke ontwikkelmogelijkheden, gezondheid, milieu, de kwaliteit van de leefomgeving, het culturele klimaat, veiligheid en sociale cohesie. De Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe heeft als ambitie het brede welvaartsniveau te verbeteren. De bijdrage van economische actoren aan brede welvaart is groot: een vitale economie en brede welvaart zijn immers onlosmakelijk met elkaar verbonden. De welvaart van inwoners wordt onder meer beïnvloed door de toegevoegde waarde, de beschikbaarheid en zekerheid van werk, het inkomen dat daarmee wordt verdiend, de mate van arbeidsparticipatie en het opleidingsniveau. Dat zijn knoppen waaraan economische actoren kunnen draaien om de brede welvaart van inwoners naar een hoger niveau te tillen. Daarnaast bieden ook de andere pijlers van de Regio Deal aangrijpingspunten.

Het CBS houdt aan de hand van 42 indicatoren de brede welvaartsontwikkeling bij voor regio's in Nederland. In de tabel hieronder zijn de scores van de DTZ, de referentieregio, Nederland én de vijf losse gemeenten weergegeven voor deze 42 indicatoren. Van de 27 indicatoren waarvoor een vergelijking tussen de DTZ en Nederland mogelijk is, scoort de DTZ minder goed

op meer dan de helft (14). De DTZ scoort, in lijn met de vorige hoofdstukken, vooral minder op een aantal economische indicatoren, zoals inkomen en arbeidsparticipatie. Ook op het gebied van de gezondheid en de woonomgeving scoort de DTZ onder gemiddeld.

Dat de DTZ op veel indicatoren ondermaats presteert, is niet terug te zien in het ervaren welzijn in de regio. Maar liefst 88,1% van de ondervraagden geeft aan tevreden te zijn met het leven. Dit is hoger dan in de referentieregio (87,7%) en Nederland (85,3%). Verder scoort de DTZ ook goed op de indicatoren die verband houden met veiligheid en milieu.

Wanneer we kijken naar de ontwikkeling ten opzichte van het vorige peiljaar, valt op dat indicatoren die zich negatief ontwikkelen veelal indicatoren zijn waarop de DTZ al lager scoort dan landelijk. Dit geldt bijvoorbeeld voor indicatoren die verband houden met materiële welvaart, gezondheid en wonen: de gemiddelde schuld neemt toe (onder meer door duurdere woningen), voorzieningen komen verder weg te liggen en het aandeel personen met overgewicht of andere aandoeningen stijgt. Voor de meeste andere indicatoren is echter sprake van een positieve ontwikkeling. Van de 29 indicatoren waarvoor een ontwikkeling is vast te stellen, hebben 20 indicatoren zich positief ontwikkeld.

	Borger-Odoorn	Coevorden	Emmen	Hardenberg	Hoogeveen	Dutch TechZone	Referentieregio	Nederland	Ontwikkeling t.o.v. vorig jaar	Ontwikkeling op brede welvaart	Meest recente peiljaar data
Subjectief welzijn											
Tevredenheid met het leven	89,3	87,6	87,2	90,3	87,3	88,1	86,8	85,3	Toegenomen	Positief	2024
Tevredenheid met vrije tijd	78	79,1	79,2	79,8	77,5	78,9	78,4	74,9	Toegenomen	Positief	2024
Materiële welvaart											
Mediaan besteedbaar inkomen	36.600	36.400	33.700	37.200	34.200	35.147	36.100	36.500	Toegenomen	Positief	2024
Bruto binnenlands product	N.B.	N.B.	N.B.	N.B.	N.B.	N.B.	40.500	52.300	n.b.	n.v.t.	2024
Gemiddelde schuld per huishouden	121.100	111.600	99.500	122.700	97.000	107.458	107.400	122.900	Toegenomen	Negatief	2024
Mediaan vermogen van huishoudens	169.500	168.100	96.100	180.500	123.100	135.056	175.500	135.500	Afgenomen	Negatief	2024
Gezondheid											
Overgewicht	55,9	59,3	64,2	57,8	54	59	52,38	50	Toegenomen	Negatief	2024
Ervaren gezondheid	73,5	74,5	71,7	78,9	75,6	75	73,92	74,1	Toegenomen	Positief	2024
Levensverwachting bevolking	81,8	80,9	79,8	82,1	80,6	81	n.b.	81,5	n.b.	n.v.t.	2023
Personen met één of meer langdurige ziekten of aandoeningen	32,9	36,6	40,1	32,5	36,3	37	35,34	34,4	Toegenomen	Negatief	2024
Arbeid											
Nettoarbeidsparticipatie	70,2	69	67,6	75,6	72,3	71	71,42	73,2	Afgenomen	Positief	2024
Bevolking met een startkwalificatie	73,4	73,4	68	71	66,8	70	72,16	n.b.	Toegenomen	Positief	2024
Werkloosheid	3,1	3,4	3,7	3	3,6	3	3,26	3,7	Toegenomen	Positief	2024
Arbeidsduur per week	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	27,26	27,9	n.b.	n.v.t.	2024
Wonen											
Tevredenheid met woning	n.b.	n.b.	87,8	n.b.	n.b.	n.b.	86,94	82,5	n.b.	n.v.t.	2024
Tevredenheid met woonomgeving	n.b.	n.b.	85	n.b.	n.b.	n.b.	89,26	82,6	n.b.	n.v.t.	2024
Afstand tot basisschool	1,4	1,2	0,9	1	0,7	1	0,94	0,8	Gelijk	Neutraal	2024
Afstand tot café e.d.	5,1	3	2,1	1,7	2,3	2	1,84	1,5	Toegenomen	Negatief	2024

Afstand tot OV	0,6	0,7	0,6	0,7	0,6	1	0,54	0,4	Toegenomen	Negatief	2024
Afstand tot sportterrein	1,5	1,2	1,2	1,2	1	1,2	1	1	Toegenomen	Negatief	2017
Samenleving											
Contact met familie, vrienden of buren	70,1	72,6	71,2	73,1	71,2	72	70,64	72	Toegenomen	Positief	2024
Vertrouwen in anderen	66,9	67,5	59,1	73,3	60,5	64	66,18	66,1	Afgenomen	Positief	2024
Vertrouwen in instituties	56,9	60,2	54	64,3	57,7	58	60,86	62,9	Toegenomen	Positief	2024
Vrijwilligerswerk	57,3	54,4	49,6	57,8	57,5	54	53,26	49,5	Toegenomen	Positief	2024
Sociale cohesie	n.b.	n.b.	6,6	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	6,4	n.b.	n.v.t.	2023
Veiligheid											
Vaak onveilig voelen in de buurt	n.b.	n.b.	4,1	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	2,2	n.b.	n.v.t.	2023
Aantal ondervonden delicten	n.b.	n.b.	31,3	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	39,1	n.b.	n.v.t.	2023
Geregistreerde misdrijven	19	25	37	23	41	32	n.b.	45	Afgenomen	Positief	2024
Milieu											
Natuur- en bosgebieden	20	18,2	16,1	10,8	14,8	15	16,76	20,1	Toegenomen	Positief	2023
Natuurgebied per inwoner	211,7	151,1	50	54	33,2	74	75,36	38	Toegenomen	Positief	2023
Afstand tot openbaar groen	0,6	0,4	0,5	0,6	0,4	0,5	0,6	0,5	Afgenomen	Positief	2017
Bebouwd terrein	7,2	8,2	15,6	11,2	18,5	14	10,78	15,5	Toegenomen	Negatief	2023
Broeikasgasemissies per inwoner	8,2	10,9	7,1	9,3	6,2	8	19,7	n.b.	Afgenomen	Positief	2023
Emissies van fijnstof naar lucht	100	200	300	200	300	248	340	500	Afgenomen	Positief	2023
Fosfaatuitscheiding landbouw	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	82	n.b.	n.v.t.	2023
Groen-blauwe ruimte, exclusief reguliere landbouw	2980,3	2232,7	860	1007,1	606,9	1.201	2263,08	954,3	Toegenomen	Positief	2023
Kwaliteit van zwemwater binnenwateren	4	4	4	4	4	4	3,4	n.b.	Toegenomen	Positief	2024
Particuliere zonne-energie	2500	2320	2070	2440	1850	2.177	1984	1410	Toegenomen	Positief	2024
Stikstofuitscheiding landbouw	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	225	n.b.	n.v.t.	2023

6.1 Vijf jaar monitoring brede welvaart

Dit is het vijfde opeenvolgende jaar dat er een Stand van de Dutch TechZone is opgesteld. Aan het einde van elk hoofdstuk blikken we daarom kort terug op de opvallendste ontwikkelingen uit vijf jaar monitoring.

- Het subjectief welzijn is de afgelopen vijf jaar in de DTZ licht afgenomen. Vooral rond de coronaperiode was er een forse daling te zien, maar dit trok in de jaren daarna weer wat bij. Eenzelfde ontwikkeling was te zien in Nederland. Net als vijf jaar geleden is het subjectieve welzijn beter in de DTZ dan landelijk.
- Op materiële welvaart scoort de DTZ net als vijf jaar geleden onder het Nederlandse gemiddelde. Tegelijk is in deze periode het inkomen en vermogen gestegen, terwijl de gemiddelde schuld is gedaald. De ontwikkelingen op dit thema zijn dus positief.
- Op het gebied van gezondheid zien we wisselende trends de afgelopen vijf jaar. Mensen voelen zich minder gezond dan vijf jaar geleden in de DTZ, maar hebben tegelijk wel minder overgewicht. Wel is het aantal personen met één of meer aandoeningen toegenomen. Op gezondheid scoort de DTZ nog altijd onder het Nederlandse gemiddelde.
- Op het gebied van arbeid heeft de DTZ zich positief ontwikkeld de afgelopen vijf jaar. De arbeidsparticipatie is toegenomen evenals het opleidingsniveau en de werkloosheid is afgenomen.
- Op het gebied van wonen scoort de DTZ nog steeds relatief laag net als vijf jaar geleden. Dit wordt verklaard doordat een groot deel van de indicatoren gaan over de gemiddelde afstand tot voorzieningen. Dit is uiteraard lager in landelijke gebieden zoals een groot deel van de DTZ. De gemiddelde afstand is de afgelopen vijf jaar licht gegroeid.
- Ook het thema samenleving laat wisselende ontwikkelingen zien. In vergelijking met vijf jaar geleden hebben inwoners van de DTZ minder contact met vrienden en familie en hebben ze minder vertrouwen in instituties. Daar tegenover is het vertrouwen in anderen toegenomen en wordt er meer vrijwilligerswerk uitgevoerd. Eenzelfde ontwikkeling zien we in heel Nederland.
- De DTZ scoort net als vijf jaar geleden beter op het thema veiligheid dan landelijk. Het aantal geregistreerde misdrijven is de afgelopen vijf jaar flink gedaald in alle onderliggende gemeenten.
- Op het gebied van milieu zijn de ontwikkelingen vooral positief in de DTZ. De hoeveelheid natuur is toegenomen, emissies nemen af en duurzame energie neemt toe.

DUTCH
TECHZONE

K
PLUS
V